

România

Consiliul Fiscal

***Impactul modificării regimului de
impozitare a câștigurilor firmelor din
România în perioada 2015-2018***

Studiu

București 2019

ISBN 978-973-0-28655-7

România

Consiliul Fiscal

***Impactul modificării regimului de
impozitare a câștigurilor firmelor din
România în perioada 2015-2018***

- *Bogdan Dumitrescu*
 - *Filip Iorgulescu*
 - *Iuliana Dascălu*
 - *Andreea Draghia*
-

Notă

Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

CONSILIUL FISCAL

Casa Academiei Române, Calea 13 Septembrie nr. 13, Sector 5, București, România

Tel./Fax. +40 21 318 48 26

Website: <http://www.consiliulfiscal.ro>

CUPRINS

Sinteză	7
I. Introducere	10
II. Evoluția regimului de impozitare a câștigurilor firmelor în perioada 2015-2018	12
III. Descrierea datelor și a metodologiei de studiu utilizate	14
IV. Evoluția ratei impozitării câștigurilor obținute de firmele din România în perioada 2015-2017	17
IV.1. Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele din România în anul 2015	18
IV.2. Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele din România în anul 2016	22
IV.3. Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele din România în anul 2017	26
V. Impactul modificării regimului de impozitare a câștigurilor asupra încasărilor bugetare	31
VI. Concluzii	46

Lista tabelelor din text

Tabelul 1: Analiza comparativă a bazei de date inițiale cu baza de date ajustată care conține doar firmele incluse în studiu (mil. lei).....	18
Tabelul 2: Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele din România în anul 2015 în funcție de veniturile din exploatare și de rezultatul brut obținut (profit/pierdere) (mil. lei)	19
Tabelul 3: Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele cu venituri din exploatare mai mici sau egale cu 65.000 de euro care au înregistrat profit în funcție de rata profitului brut (mil. lei)21	
Tabelul 4: Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele din România în anul 2016 în funcție de veniturile din exploatare și de rezultatul brut obținut (profit/pierdere) (mil. lei).....	23
Tabelul 5: Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele cu venituri din exploatare mai mici sau egale cu 100.000 de euro care au înregistrat profit în funcție de rata profitului brut (mil. lei)	25
Tabelul 6: Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele din România în anul 2017 în funcție de veniturile din exploatare anuale și de rezultatul brut obținut (profit/pierdere) (mil. lei).....	27
Tabelul 7: Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele cu venituri din exploatare mai mici sau egale cu 500.000 de euro care au înregistrat profit în funcție de rata profitului brut (mil. lei)	29
Tabelul 8: Venituri bugetare din impozitul pe câștigul persoanelor juridice în perioada 2015-2017 (mld. lei)	31
Tabelul 9: Indicatori agregați eșantion de firme considerate în analiză.....	33
Tabelul 10: Date financiare ale firmelor cu venituri din exploatare anuale mai mici de 65.000 euro (mil. lei)	34
Tabelul 11: Date financiare ale firmelor cu venituri din exploatare anuale cuprinse în intervalul 65.000 - 100.000 euro (mil. lei).....	35
Tabelul 12: Modificarea profitului brut pozitiv și a veniturilor totale din exploatare în anul 2016 pentru fiecare categorie de firme în funcție de veniturile din exploatare (%)	36
Tabelul 13: Date financiare ale companiilor cu venituri din exploatare anuale mai mici de 100.000 euro în anul 2016 (mil. lei)	38
Tabelul 14: Date financiare ale companiilor cu venituri din exploatare anuale mai mici de 100.000 euro în anul 2017 (mil. lei)	38
Tabelul 15: Date financiare ale companiilor cu venituri din exploatare anuale cuprinse în intervalul 100.000-500.000 euro (mil. lei)	39

Tabelul 16: Modificarea profitului brut pozitiv și a veniturilor totale din exploatare în anul 2017 pentru fiecare categorie de firme în funcție de veniturile din exploatare (%)	40
Tabelul 17: Date financiare ale companiilor plătitoare de impozit specific sau mixt în 2017 (mil. lei)	42
Tabelul 18: Date financiare ale companiilor plătitoare de impozit pe profit în 2017 (mil. lei)	42
Tabelul 19: Date financiare ale companiilor cu venituri din exploatare anuale cuprinse în intervalul 500.000-1.000.000 euro în anul 2017 (mil. lei) și modificarea relativă față de anul anterior	44
Tabelul 20: Impactul măsurilor de politică fiscală adoptate în perioada 2015-2018 asupra încasărilor bugetului general consolidat	45

Sinteză

În perioada 2015-2018 economia României a fost caracterizată de o creștere economică susținută care a coincis cu o majorare semnificativă a profitabilității companiilor. Cu toate acestea, încasările bugetare din impozitarea câștigurilor firmelor au performat în general sub așteptări, iar această evoluție trebuie corelată cu schimbările legislative ample ale modalității de impozitare a câștigurilor firmelor care au avut loc în această perioadă. Având în vedere aceste aspecte, studiul de față își propune să analizeze impactul fiecărei modificări a cadrului legislativ asupra veniturilor bugetare, inclusiv o evaluare *ex-ante* a consecințelor modificărilor aplicabile din anul 2018 precum și evoluția ratei medii de impozitare a câștigurilor firmelor în perioada 2015-2017. Studiul a fost realizat pe baza situațiilor financiare anuale transmise către MFP de firmele din sectorul nefinanciar care operează pe teritoriul României.

În perioada 2015-2018 au avut loc modificări legislative majore în ceea ce privește regimul de impozitare a câștigurilor firmelor din România. Plafonul de venituri anuale până la care o firmă este considerată microîntreprindere a crescut de peste 15 ori, iar cotele de impunere au fost reduse semnificativ și diferențiate în funcție de numărul de angajați.

Totodată, în anul 2017, pentru anumite categorii de firme, impozitul pe profit a fost înlocuit cu un impozit de tip forfetar.

În perioada 2015-2018 au fost operate modificări legislative ample în ceea ce privește regimul de impozitare a câștigurilor firmelor din România. Plafonul de venituri anuale până la care o firmă este inclusă în categoria microîntreprinderilor a fost majorat de peste 15 ori, acesta crescând de la 65.000 euro în anul 2015, la 100.000 euro în anul 2016, 500.000 euro în anul 2017, ajungând la 1.000.000 euro în anul 2018. În ceea ce privește cotele de impunere aplicate asupra veniturilor microîntreprinderilor, acestea au fost reduse și diferențiate în funcție de numărul de angajați începând cu anul 2016. De la cota unică de 3% din anul 2015, s-a ajuns în 2016 la aplicarea cotei de 3% pentru firmele fără salariați, 2% pentru firmele cu 1 salariat și 1% pentru firmele cu cel puțin 2 salariați. În anul 2017, numărul cotelor de impozitare a fost redus la două: 1% pentru firmele cu salariați și 3% pentru firmele fără salariați. Mai mult, companiilor mici le-a fost facilitată și posibilitatea de a opta pentru plata impozitului pe venituri sau a impozitului pe profit, condițiile de capital necesare pentru a putea exercita această opțiune fiind diminuate semnificativ, respectiv de la echivalentul a 25.000 euro în 2015 și 2016 la 45.000 lei începând cu anul 2017. Totodată, începând cu 1 ianuarie 2017, firmele care desfășurau activități în sectorul turistic, restaurante și alimentație publică și erau plătitoare de impozit pe profit devin plătitoare ale unui impozit specific, noul impozit având caracteristicile unui impozit forfetar.

Ca urmare a majorării succesive a plafonului până la care o firmă este considerată microîntreprindere, numărul acestora și contribuția adusă la activitatea economică au cunoscut o creștere spectaculoasă.

Ca urmare a majorării semnificative a plafonului aplicat veniturilor microîntreprinderilor, în anul 2017 circa 90% dintre firmele analizate au obținut venituri din exploatare care se încadrează în această limită (reprezentând o extindere a eșantionului cu circa 25 pp sau peste 161 de mii de firme față de anul 2015), iar contribuția acestui segment la activitatea economică a cunoscut o creștere spectaculoasă: veniturile din exploatare agregate reprezintă 10,2% din total (față de 2,2% în anul 2015), iar profiturile brute pozitive 22,9% (față de 7,2% în anul 2015). Continuarea procesului de extindere a plafonului aplicat veniturilor microîntreprinderilor în anul 2018 va avea drept consecință o majorare și mai însemnată a acestor ponderi, accentuând procesul de deplasare a taxării de la profituri către venituri.

Regimul de taxare a veniturilor s-a dovedit mai avantajos pentru microîntreprinderi la nivel agregat. Însă, avantajul a fost concentrat în rândul celor cu rate ridicate ale profitului, cele care înregistrează pierderi sau au o profitabilitate redusă fiind dezavantajate. Ponderea companiilor defavorizate a devenit minoritară începând cu anul 2016, dar se menține însemnată.

Analizând ratele medii de taxare ale firmelor care au obținut profit, se constată că în fiecare an al perioadei 2015-2017 microîntreprinderile au beneficiat de o impozitare mult mai redusă a profitului brut față de firmele plătitoare de impozit pe profit, diferența atingând chiar și 8 pp. Trebuie însă precizat că acest avantaj nu este distribuit uniform în rândul microîntreprinderilor, principalele beneficiare ale regimului de impozitare a veniturilor fiind firmele cu rate ridicate ale profitului, în timp ce firmele cu profitabilitate redusă și cele care au înregistrat pierdere au fost defavorizate de acest regim de impozitare. Astfel, firmele dezavantajate de acest regim de impozitare au generat contribuții importante la activitatea economică, cumulând 60% din veniturile agregate ale microîntreprinderilor în 2015, 41% în 2016, respectiv 44% în 2017.

În ceea ce privește companiile mari, rata medie de impozitare a câștigurilor acestora a înregistrat descreșteri pe parcursul perioadei analizate atingând valoarea de 13,5% la finalul anului 2017 și pe fondul introducerii impozitului specific.

Dacă regimul impozitului pe profit s-ar fi aplicat unitar și în cazul microîntreprinderilor, exista potențialul unor încasări

În condițiile în care regimul impozitului pe profit ar fi fost aplicat și în cazul microîntreprinderilor, sumele plătite de aceste firme către buget ar fi fost semnificativ mai mari decât cele raportate în situațiile financiare anuale (+18% în 2015, +93% în 2016, respectiv +122% în 2017, reprezentând o creștere a încasărilor cu peste 3

bugetare mai ridicate. Acest lucru se datorează și faptului că regimul de impozitare a veniturilor pare să fi determinat o scoatere la suprafață a profiturilor microîntreprinderilor.

Schimbările legislative majore cu privire la modalitatea de impozitare a câștigurilor firmelor au avut consecințe importante și asupra încasărilor bugetare. Deși profiturile brute obținute la nivel agregat au avut creșteri susținute în fiecare an, numărul firmelor plătitoare de impozit pe profit s-a redus considerabil în ultimii 4 ani, iar pierderea de venituri la nivelul acestui agregat bugetar nu a fost compensată de creșterea încasărilor din impozitul pe venitul microîntreprinderilor sau a celor din impozitul specific.

mld. lei pe ansamblul celor trei ani). Trebuie însă remarcat că aceste valori se datorează, pe de o parte, avantajelor pe care le comportă regimul de impozitare a veniturilor și, pe de altă parte, faptului că în anii în care s-a trecut de la taxarea profiturilor la cea a veniturilor, profiturile brute ale firmelor în cauză au înregistrat creșteri spectaculoase. Astfel, extinderea regimului de taxare a veniturilor pare să fi determinat o scoatere la suprafață a profiturilor, însă fără ca aceasta să genereze venituri bugetare suplimentare.

Schimbările majore ale regimului de impozitare a câștigurilor firmelor din România au avut consecințe importante și asupra încasărilor bugetului general consolidat. În pofida avansului susținut al profiturilor brute obținute la nivelul întregii economii de firmele cu un nivel pozitiv al acestui indicator, respectiv 15,8% în anul 2016 și 16,6% în anul 2017, încasările bugetare nu au urmat această evoluție, agregatul „Impozit pe venit, profit și câștiguri din capital de la persoane juridice” majorându-se cu 10,8% în anul 2016 și scăzând cu 1,5% în anul 2017. Odată cu reducerea semnificativă a numărului companiilor plătitoare de impozit pe profit, se poate aprecia că încasările bugetare la nivel agregat au fost afectate negativ, considerând ipoteze prudente, cu sume de ordinul a 1,5-2 mld. lei în ultimii 4 ani. Considerând structura subcapitolelor bugetare, încasările din impozitul pe profit au fost afectate negativ cu circa 2,7-3,3 mld. lei, sumă care nu a putut fi compensată de majorarea încasărilor din impozitul pe venitul microîntreprinderilor evaluată la aproximativ 1,2 mld. lei. Această tranziție de la impozitarea profiturilor la impozitarea veniturilor firmelor a avut loc într-o perioadă de expansiune economică când profitabilitatea firmelor este ridicată, ceea ce a amplificat pierderea de venituri. Mai mult, posibilitatea firmelor de a opta pentru impozit pe profit sau impozit pe venit le permite acestora să-și optimizeze obligațiile fiscale, cu consecințe negative suplimentare asupra încasărilor bugetare.

I. Introducere

Impozitarea câștigurilor companiilor reprezintă o componentă deosebit de importantă a oricărui sistem fiscal. În perioada 2015-2018 în România au avut loc modificări legislative ample în ceea ce privește modalitatea de impozitare a câștigurilor firmelor care s-au concretizat în orientarea acesteia într-o mult mai mare măsură către impozitarea veniturilor în loc de cea a profiturilor, cotele aplicate fiind reconsiderate și depinzând acum de numărul de angajați, și prin înlocuirea impozitului pe profit cu un impozit specific pentru anumite categorii de activități. Această regândire a sistemului de impozitare a câștigurilor companiilor s-a realizat prin extinderea masivă a firmelor din categoria microîntreprinderilor, plafonul de venituri anuale până la care o companie este inclusă în această categorie fiind majorat de peste 15 ori în perioada 2015-2018. Elaborat din perspectiva procesului de relaxare fiscală asociat propunerii de modificare a Codului Fiscal din anul 2015, acest nou regim de impozitare are implicații profunde asupra ratei impozitării câștigurilor companiilor, veniturilor bugetare și în ultimă instanță asupra procesului de creare de valoare adăugată în aceste întreprinderi.

În multe țări, firmele mici beneficiază de un sistem simplificat de impozitare a câștigurilor, această abordare având la bază mai multe argumente. În primul rând, literatura de specialitate a arătat că pentru întreprinderile de talie mică costurile administrative, incluzând printre altele cheltuielile ocazionate de raportările contabile și determinarea obligațiilor fiscale precum și pe cele legate de conformarea cu reglementările în vigoare sunt mai ridicate prin raportare la cifra de afaceri sau active comparativ cu firmele de dimensiuni mari. În al doilea rând, firmele de talie mică sunt dezavantajate în competiția cu firmele mari de accesul mai limitat la finanțare, imposibilitatea de a concura în cercetare și inovare cu întreprinderile mari. În plus, un sistem simplificat de impozitare aplicabil firmelor mici poate sprijini diminuarea evaziunii fiscale în cazul acestora.

Obiectivul oricărui antreprenor este reprezentat de maximizarea profitului. Astfel, povara fiscală pe care acesta o va resimți din perspectiva impozitării câștigurilor va fi reprezentată de ponderea impozitului pe câștig plătit în profitul brut. Din această perspectivă este mai natural ca impozitarea câștigurilor să se realizeze prin intermediul impozitului pe profit sau prin intermediul unui sistem „real” în care impozitarea se realizează pe diferența dintre venituri și cheltuieli. Totuși, multe țări au decis aplicarea pentru firmele mici a impozitării „prezumată” a câștigurilor, respectiv prin aplicarea unei cote asupra veniturilor sau activelor, tocmai pentru a promova un sistem fiscal simplu și a diminua fenomenul evaziunii fiscale. Deși această abordare se bucură de avantajele menționate anterior are și dezavantaje: impozitarea câștigurilor are loc și dacă firmele înregistrează pierderi, fie ca urmare a unor perioade mai dificile sau ca urmare a faptului că se află într-o fază investițională, rata impozitării va fi mai mică în perioadele de

ascensiune și mai ridicată în perioadele de recesiune, ceea ce va amplifica amplitudinea fluctuațiilor ciclului economic. Prin urmare, identificarea unei balanțe optime în ceea ce privește definirea firmelor mici cărora le este aplicată impozitarea „prezumată”, precum și alegerea cotelor de impunere care să conducă la creșterea conformării voluntare și echitate fiscală, respectiv asigurarea unui mediu de desfășurare a activității concurențial pentru întreprinderile de talie mică reprezintă un demers caracterizat de multiple provocări.

Modificările legislative ample operate în România în ceea ce privește regimul de impozitare a câștigurilor firmelor au fost implementate în perioada 2016-2018 caracterizată de un ritm înalt al creșterii economice și implicit de o profitabilitate în creștere puternică a companiilor. Însă, cel puțin la nivelul anului 2017, această îmbunătățire masivă a profitabilității companiilor nu s-a regăsit și la nivelul încasărilor bugetare, veniturile din impozitul pe venit, profit și câștiguri din capital de la persoane juridice fiind cu circa 2 mld. de lei mai mici decât cele estimate în proiecția bugetară inițială și chiar și mai reduse în termeni nominali față de anul 2016. Cauzele acestei evoluții surprinzătoare nu au fost însă identificate în cadrul unui analize.

Având în vedere toate acestea, studiul de față își propune identificarea impactului modificărilor legislative privind regimul de impozitare a câștigurilor firmelor asupra ratei impozitării acestora precum și asupra veniturilor bugetare. Utilizând date la nivel macroeconomic, respectiv informațiile din situațiile financiare transmise de companiile din România către MFP, studiul va oferi o evaluare *ex-post* a impactului măsurilor operate în perioada 2015-2017, dar și o evaluare *ex-ante* a consecințelor modificărilor aplicabile din anul 2018 asupra încasărilor bugetare aferente anului în curs.

Rata de impozitare a câștigurilor firmelor va fi studiată în evoluție, realizându-se totodată o comparație între cea determinată pentru microîntreprinderi și cea calculată pentru firmele mai mari. Mai mult, microîntreprinderilor vor fi împărțite în mai multe subgrupe în funcție de rata profitabilității pentru a determina proporția firmelor avantajate de impozitarea veniturilor în loc de cea a profiturilor. Impactul bugetar al modificărilor legislative va fi identificat individual pentru fiecare măsură de politică fiscală, considerând atât impactul asupra bugetului general consolidat cât și separat asupra veniturilor din impozitul pe profit și al încasărilor din impozitul pe venitul microîntreprinderilor. De asemenea, impactul determinat pe baza datelor *ex-post* va fi comparat cu estimarea inițială de impact bugetar.

Din perspectiva structurii pe capitole, studiul debutează prin prezentarea evoluției regimului de impozitare a câștigurilor în perioada 2015-2018, urmată de prezentarea datelor și a metodologiei de studiu utilizate. Ulterior se analizează detaliat evoluția ratei impozitării câștigurilor obținute de firmele din România în perioada 2015-2017 precum și impactul modificării regimului de impozitare a câștigurilor asupra încasărilor bugetare. În final, sunt formulate concluziile și implicațiile pentru decidenții de politici economice.

II. Evoluția regimului de impozitare a câștigurilor firmelor în perioada 2015-2018

În perioada 2015-2018 au fost operate modificări legislative majore ale regimului de impozitare a câștigurilor firmelor din România atât în ceea ce privește sfera de cuprindere a celor care sunt considerate microîntreprinderi, cât și în ceea ce privește cotele de impunere aplicate sau posibilitatea de a opta pentru un sistem sau altul de impozitare a câștigurilor. În plus, pentru firmele care își desfășoară activitatea în unele domenii de activitate a fost introdus un impozit specific care a înlocuit impozitul pe profit. În continuare vor fi prezentate pe scurt principalele modificări legislative în regimul de impozitare a câștigurilor firmelor din România care au generat un impact relevant asupra ratei impozitării acestor întreprinderi și implicit asupra veniturilor bugetare.

La nivelul anului 2015 erau considerate microîntreprinderi firmele cu venituri anuale inferioare echivalentului în lei a 65.000 de euro, iar cota de impunere operabilă era de 3% aplicată asupra veniturilor. În plus, firmele cu un capital social superior nivelului de 25.000 de euro în echivalent lei puteau alege să fie plătitoare de impozit pe profit, opțiunea fiind definitivă. De asemenea, existau și anumite limitări în ceea ce privește posibilitatea de a fi încadrată în categoria microîntreprinderilor și implicit de a plăti un impozit aplicat la venituri, un exemplu notabil în acest sens fiind al firmelor care realizau venituri din consultanță și management în proporție de peste 20% din veniturile totale.

Începând cu luna ianuarie a anului 2016, plafonul de venituri anuale până la care o firmă este considerată microîntreprindere a fost majorat la echivalentul în lei a 100.000 de euro. În plus, cotele de impunere au fost diferențiate în funcție de numărul de angajați astfel: 3% pentru firmele fără salariați, 2% pentru cele cu un angajat și 1% pentru cele cu 2 sau mai mulți salariați. Întreprinderile nou înființate cu un salariat beneficiau, de asemenea, de cota de 1% în primii doi ani de funcționare. Posibilitatea de a opta pentru impozitul pe profit a rămas condiționată de un capital social superior nivelului de 25.000 de euro, la fel ca și în anul anterior. În esență, în anul 2016 sfera de cuprindere a firmelor considerate microîntreprinderi s-a majorat moderat, iar cotele de impunere au fost reduse, în unele cazuri semnificativ.

Începând cu luna februarie a anului 2017, plafonul de venituri anuale până la care o firmă este considerată microîntreprindere a fost din nou majorat, de această dată încă și mai substanțial, la echivalentul în lei a 500.000 de euro, iar numărul cotelor de impunere s-a redus, cota de 2% pentru firmele cu un salariat fiind desființată, acestea urmând să plătească 1% din venituri.

Astfel, pentru această categorie de firme impozitarea a fost redusă semnificativ. Posibilitatea de a opta pentru impozitul pe profit a devenit condiționată de un capital social mai mare de 45.000 de lei, acest prag fiind considerabil diminuat comparativ cu anul anterior. Mai mult, începând cu 1 ianuarie 2017, firmele care desfășurau activități în sectorul turistic, restaurante și alimentație publică și erau plătitoare de impozit pe profit devin plătitoare ale unui impozit specific, noul impozit având caracteristicile unui impozit forfetar depinzând de mai multe variabile precum rangul localității în care este amplasată unitatea, suprafața acesteia sau sezonabilitatea. Microîntreprinderile care desfășoară activități în aceste domenii rămân plătitoare de impozit pe venit. În esență, în anul 2017 sfera de cuprindere a firmelor considerate microîntreprinderi s-a majorat semnificativ, cotele de impunere au fost reduse în cazul firmelor cu un salariat, posibilitatea de a opta între impozitul pe profit și cel pe veniturile microîntreprinderilor a devenit condiționată de un nivel mult mai redus al capitalului social, iar pentru firme din anumite domenii impozitul pe profit a fost înlocuit de impozitul specific.

Începând cu luna februarie a anului 2018 plafonul de venituri anuale până la care o firmă este considerată microîntreprindere a fost din nou majorat semnificativ, la echivalentul în lei a 1.000.000 de euro, iar pentru a beneficia de posibilitatea de a opta pentru impozitul pe profit trebuie îndeplinite acum, cumulativ două condiții, respectiv un nivel minim al capitalului social de 45.000 de lei, la fel ca în anul anterior, precum și un număr minim de 2 salariați. În plus, firmele care realizează venituri din consultanță și management, în proporție de peste 20% din veniturile totale și care anterior erau excluse din categoria microîntreprinderilor, fiind automat plătitoare de impozit pe profit, beneficiază acum de același statut ca și celelalte întreprinderi. În esență, în anul 2018 sfera de cuprindere a firmelor considerate microîntreprinderi a fost din nou majorată substanțial, iar posibilitatea de a opta între impozitul pe profit și cel pe veniturile microîntreprinderilor a devenit condiționată de un număr de salariați cel puțin egal cu 2.

În plus, deși nu se referă la impozitarea câștigurilor companiilor *per se*, din perspectiva atractivității desfășurării activității prin intermediul unei microîntreprinderi pot fi amintite și măsurile de reducere a cotei de impozitare a dividendelor de la 16% la 5% începând cu 1 februarie 2017 și posibilitatea de a acorda dividende interimare din profitul anului în curs începând cu trimestrul trei al anului 2018. Asociate cu măsurile de diminuare a cotelor de impozitare aplicabile microîntreprinderilor și de extindere a plafonului de venituri anuale până la care o firmă este inclusă în această categorie, actualele prevederi legislative pot genera și o reorientare a formei de organizare a unor agenți economici din rațiuni de optimizare fiscală.

III. Descrierea datelor și a metodologiei de studiu utilizate

Analiza impactului modificării regimului de impozitare a câștigurilor în perioada 2015-2017 a fost realizată pe baza situațiilor financiare anuale depuse de firmele din sectorul nefinanciar care operează pe teritoriul României¹. Astfel, baza de date constituită la nivelul celor trei ani considerați include informațiile declarate în formularele: F10 (Bilanț), F20 (Contul de profit și pierdere), F30 (Date informative) și F40 (Situația activelor imobilizate). Având în vedere obiectivele acestui studiu care urmăresc evoluția ratei taxării câștigurilor obținute de firmele din România și impactul modificării regimului de impozitare a acestor câștiguri asupra încasărilor bugetare, analiza a fost structurată de maniera următoare:

- Pentru început, **s-a procedat la reținerea în analiză a firmelor care au desfășurat activități economice în perioada 2015-2017**, fiind eliminate firmele cu un volum foarte redus al activității (s-a aplicat condiția ca veniturile anuale din exploatare să aibă un nivel de minim 1.000 lei). Această operațiune a avut ca efect reducerea semnificativă a numărului de firme incluse în studiu, dimensiunea eșantioanelor constituite la nivelul fiecărui an diminuându-se cu mai mult de 25%;
- În al doilea rând, având în vedere că reglementările privind impozitarea veniturilor microîntreprinderilor definesc un plafon al veniturilor realizate de acestea (în caz de depășire a plafonului firmele intrând sub incidența impozitului pe profit), **s-a procedat la sortarea firmelor pe intervale de venit în raport cu modificările suferite de plafonul până la care o firmă poate fi considerată microîntreprindere** după cum urmează: venit anual de până la 65.000 de euro (plafon aplicat în anul 2015), venit anual situat între 65.000 și 100.000 de euro (plafon aplicat în anul 2016), venit anual situat între 100.000 și 500.000 de euro (plafon aplicat în anul 2017) și venit anual peste 500.000 de euro. Totodată, trebuie menționat că verificarea respectării plafoanelor și calculul impozitului pe veniturile microîntreprinderilor se face în raport cu o bază de impozitare care este constituită din veniturile totale ajustate prin deducerea sau adăugarea unor elemente menționate în reglementările fiscale. Pentru a asigura comparabilitatea rezultatelor, deoarece baza impozabilă legală a suferit ușoare modificări de la un an la altul, precum și datorită faptului că nu erau disponibile informații care să permită calculul exact al acesteia, **veniturile impozabile au fost approximate cu ajutorul veniturilor din exploatare**;

¹ Studiul include doar situațiile financiare depuse la MFP cu respectarea termenelor legale de raportare

- Deși firmele au fost împărțite pe intervale de venit, **în cadrul fiecărui interval se pot regăsi atât firme plătitoare de impozit pe veniturile microîntreprinderilor, cât și firme plătitoare de impozit pe profit și/sau impozit specific.** Această situație se datorează mai multor factori precum existența unor criterii suplimentare pentru încadrarea ca microîntreprindere (de ex. minim 80% din venituri trebuie să provină din alte activități decât cele de consultanță și management, capitalul social trebuie să fie deținut de persoane, altele decât statul și unitățile administrativ-teritoriale etc.), posibilitatea firmelor care au un capital social superior pragului definit prin lege de a opta pentru plata impozitului pe profit, dar și efectele aproximării bazei impozabile prin intermediul veniturilor din exploatare. **Deoarece nu au fost disponibile informații care să permită identificarea exactă a firmelor plătitoare de impozit pe profit, a celor plătitoare de impozit pe veniturile microîntreprinderilor, respectiv a celor plătitoare de impozit specific, au fost utilizate datele raportate de acestea în contul de profit și pierdere astfel: plățile aferente impozitului pe profit înregistrate în contul 691, respectiv plățile aferente impozitului pe veniturile microîntreprinderilor și impozitului specific (categoria de alte impozite) înregistrate cumulat în contul 698.** Totodată, trebuie menționat că unele firme au realizat simultan plăți în ambele conturi, situația cea mai des întâlnită fiind cea a firmelor care au schimbat regimul de impozitare de la un an la altul (tranziția fiind realizată începând cu 1 februarie, conform legii) sau în cursul unui an fiscal, însă apare și în cazul firmelor care plătesc atât impozit pe profit, cât și impozit specific pentru unele activități. Prin urmare, **în condițiile în care regimul fiscal al unei firme nu a putut fi identificat cu certitudine, iar unele firme au aplicat un regim fiscal mixt pe parcursul anului fiscal, ratele de taxare utilizate în acest studiu au fost calculate pe baza impozitelor totale plătite de o firmă în conturile 691 și 698;**
- Mai mult, **pentru a evidenția cu acuratețe cât mai mare sarcina fiscală a firmelor din România, indiferent de regimul fiscal al acestora, ratele de taxare au fost calculate atât în raport cu profitul brut, cât și în raport cu veniturile din exploatare.** În acest context, analiza taxării pe intervale de venit s-a dovedit insuficientă deoarece agregarea profiturilor și a pierderilor brute înregistrate de firmele din fiecare interval a condus la reducerea bazei de calcul și obținerea unor rate nerealiste ale taxării profiturilor. Drept urmare, **la nivelul fiecărui interval de venit s-a procedat la analiza separată a firmelor care au înregistrat profit, respectiv a celor care au înregistrat pierdere;**
- În continuare, **analiza taxării firmelor care au înregistrat profit pe parcursul perioadei analizate a fost extinsă pentru a surprinde avantajele/dezavantajele fiscale generate de fiecare regim de impozitare în funcție de rata profitului brut înregistrată de acestea.** Spre exemplu, în contextul anului 2015 (când cota de impozitare a veniturilor microîntreprinderilor era de 3%), o firmă care înregistra o rată a profitului brut la venitul din exploatare de 18,75% ar fi fost indiferentă între plata impozitului pe profit și plata

impozitului pe veniturile microîntreprinderilor. În raport cu acest reper, firmele cu o rată a profitului brut inferioară nivelului de 18,75% ar fi fost avantajate de plata impozitului pe profit, în timp ce firmele cu o rată a profitului brut superioară nivelului de 18,75% ar fi fost avantajate de plata impozitului pe veniturile microîntreprinderilor. Pentru anii 2016 și 2017, identificarea acestui punct de indiferență este mult mai dificilă întrucât modificarea reglementărilor fiscale privind impozitul pe veniturile microîntreprinderilor a condus la aplicarea unor cote diferențiate în raport cu numărul de salariați al firmei. Astfel, dacă în anul 2015 s-a aplicat exclusiv o cotă de impozitare de 3%, în anul 2016 s-au introdus cote reduse de 1% și respectiv 2% pentru firmele care aveau salariați, iar în anul 2017 s-a uniformizat cota de 1% pentru firmele care aveau cel puțin un salariat. Deoarece firmele cărora li s-a aplicat cota de 1% (firme cu cel puțin doi salariați în 2016, respectiv cel puțin un salariat în 2017) au înregistrat cele mai mari niveluri ale veniturilor din exploatare și ale profiturilor brute, comparativ cu firmele cărora li s-au aplicat alte cote de impozitare, analiza taxării firmelor care au înregistrat profit în perioada 2016-2017 s-a realizat în raport cu o rată a profitului brut la veniturile din exploatare de 6,25% (aceasta reprezentând punctul de indiferență între regimul fiscal al microîntreprinderilor și cel al firmelor plătitoare de impozit pe profit în condițiile unei cote de impozit pe venitul microîntreprinderilor de 1%);

- Nu în ultimul rând, **pentru a putea estima impactul modificării regimului de impozitare a câștigurilor obținute de firmele din România asupra încasărilor bugetare, s-a procedat la sortarea firmelor din baza de date atât pe intervale de venit, cât și în raport cu numărul de salariați al acestora**, deoarece principalele modificări legislative privind impozitarea veniturilor microîntreprinderilor în perioada 2015-2017 au vizat creșterea succesivă a plafoanelor până la care o firmă poate fi considerată microîntreprindere, precum și reducerea graduală a cotei de impozitare în funcție de numărul de salariați. Astfel, printr-o abordare incrementală de la un an la altul, s-a urmărit estimarea *ex-post* a impactului fiecărei măsuri legislative de modificare a regimului de impozitare asupra nivelului total al impozitelor plătite de firmele din România, iar rezultatele obținute au fost corelate cu evoluția încasărilor bugetare din impozitul pe profit. De asemenea, având în vedere continuarea demersului de creștere a plafonului privind veniturile microîntreprinderilor și în anul curent, s-a procedat la estimarea *ex-ante* a impactului acestei măsuri asupra încasărilor bugetare din anul 2018.

IV. Evoluția ratei impozitării câștigurilor obținute de firmele din România în perioada 2015-2017

Înainte de a proceda la analiza ratei impozitării câștigurilor obținute de firmele din România, *Tabelul 1* oferă o privire de ansamblu asupra bazei de date utilizate pentru realizarea acestui studiu. Așa cum se menționa în secțiunea anterioară, baza de date a fost construită cu ajutorul informațiilor raportate în situațiile financiare depuse la MFP de către firmele din sectorul nefinanciar care operează pe teritoriul României, fiind incluse doar acele firme care au respectat termenele legale de raportare.

Astfel, se poate observa că în cei trei ani considerați, circa 650.000 – 700.000 de companii au depus situații financiare anuale, numărul acestora înscriindu-se pe un trend crescător de la un an la altul. Cu toate acestea, o parte semnificativă a firmelor care au depus situații financiare prezintă un volum redus al activității sau chiar sunt complet inactive. În consecință, s-a procedat la ajustarea bazei de date inițiale prin eliminarea firmelor care au realizat venituri din exploatare mai reduse decât pragul de 1.000 de lei, această operațiune având ca rezultat reducerea dimensiunii eșantionului cu peste 25%, cea mai importantă diminuare având loc în anul 2015². Pentru a verifica dacă eliminarea unui număr atât de mare de firme este de natură să afecteze rezultatele studiului, *Tabelul 1* prezintă comparativ nivelurile veniturilor din exploatare și ale impozitelor totale plătite de către toate firmele care au depus situații financiare, respectiv de către firmele rămase în analiză după ajustarea bazei de date. Astfel, se poate observa că firmele rămase în analiză sunt deosebit de reprezentative pentru baza de date inițială, valorile totale ale veniturilor din exploatare și ale impozitelor plătite fiind aproape identice (gradul de acoperire este de peste 99% în toți cei trei ani considerați, iar pe fondul unor venituri din exploatare negative, există situații în care veniturile din exploatare ale firmelor rămase în analiză depășesc ușor valoarea agregată pe total companii). Prin urmare, **baza de date utilizată și rezultatele prelucrării sale consemnate în acest studiu se referă doar la firmele care au înregistrat venituri din exploatare cel puțin egale cu 1.000 de lei, acestea regăsindu-se în *Tabelul 1* sub denumirea de „companii incluse în analiză”.**

² Trebuie menționat că în anul 2015 s-a constatat prezența unor erori în baza de date care s-au manifestat prin absența informațiilor referitoare la profitul brut, respectiv la profitul net în cazul a peste 5.000 de firme. Astfel, ajustarea bazei de date a presupus eliminarea atât a firmelor cu venituri de exploatare mai mici de 1.000 de lei, dar și a erorilor anterior menționate.

Tabelul 1: Analiza comparativă a bazei de date inițiale cu baza de date ajustată care conține doar firmele incluse în studiu (mil. lei)			
Anul	2015	2016	2017
Număr total al companiilor care au depus situații financiare	647.872	677.843	692.968
Venituri din exploatare agregate pe total	1.229.760	1.314.012	1.417.447
Valoarea agregată a impozitelor plătite pe total companii	13.041	14.030	14.264
Numărul companiilor incluse în analiză (în paranteză procent din total)	464.277 (71,7%)	497.242 (73,4%)	513.420 (74,1%)
Venituri din exploatare agregate ale companiilor incluse în analiză (în paranteză procent din total)	1.226.631 (99,8%)	1.314.135 (100,01%)	1.417.780 (100,02%)
Valoarea agregată a impozitelor plătite de companiile incluse în analiză (în paranteză procent din total)	12.964 (99,4%)	14.004 (99,8%)	14.248 (99,9%)

Sursa: calculele CF pe baza informațiilor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

Conform metodologiei de studiu prezentate în secțiunea anterioară, evoluția ratei de impozitare a câștigurilor pe parcursul perioadei 2015-2017 a fost urmărită prin intermediul ratelor medii de taxare calculate atât la profitul brut, cât și la veniturile din exploatare. În continuare, rezultatele obținute vor fi prezentate și analizate la nivelul fiecărui an considerat, avându-se în vedere și modificarea reperelor legislative de la un an la altul. Acest aspect va fi dezvoltat ulterior în secțiunea care are drept scop estimarea impactului bugetar al acestor modificări.

IV.1. Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele din România în anul 2015

Având în vedere că plafonul pentru veniturile microîntreprinderilor era de 65.000 de euro în anul 2015, *Tabelul 2* prezintă ratele de taxare pe total companii, precum și diferențiat pe firmele cu venituri din exploatare mai mici, respectiv mai mari decât acest plafon. Mai mult, întrucât agregarea profiturilor și a pierderilor brute este de natură să diminueze baza de calcul, afectând ratele de taxare calculate la profitul brut, s-a procedat la evidențierea separată a firmelor care au înregistrat profit, respectiv a celor care au înregistrat pierdere.

Tabelul 2: Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele din România în anul 2015 în funcție de veniturile din exploatare și de rezultatul brut obținut (profit/pierdere) (mil. lei)				
Indicatori calculați / Categori	Companii cu venituri din exploatare anuale (euro):	Total,	din care:	
			Profit brut	Pierdere brută
Număr companii	Nivel agregat, din care:	464.277	317.867	146.410
	<= 65.000	300.681	185.120	115.561
	> 65.000	163.596	132.747	30.849
Impozit pe profit (cont 691)	Nivel agregat, din care:	12.128,5	12.251,8	-123,3
	<= 65.000	104,2	91,4	12,8
	> 65.000	12.024,2	12.160,4	-136,2
Impozit pe venitul microîntreprinderilor (cont 698)	Nivel agregat, din care:	835,4	631,3	204,2
	<= 65.000	676,5	494,3	182,2
	> 65.000	159,0	137,0	22,0
Total impozite (cont 691 + cont 698)	Nivel agregat, din care:	12.963,9	12.883,0	80,8
	<= 65.000	780,7	585,7	195,0
	> 65.000	12.183,2	12.297,4	-114,2
Profit brut total	Nivel agregat, din care:	52.659,9	87.691,8	-35.031,8
	<= 65.000	1.083,4	6.282,7	-5.199,3
	> 65.000	51.576,5	81.409,0	-29.832,6
Venituri totale din exploatare	Nivel agregat, din care:	1.226.630,5	1.015.660,8	210.969,8
	<= 65.000	27.418,0	19.399,1	8.018,9
	> 65.000	1.199.212,5	996.261,7	202.950,9
Rata medie de impozitare calculată la profitul brut	<i>Nivel agregat, din care:</i>	24,6%	14,7%	-0,2%
	<i><= 65.000</i>	72,1%	9,3%	-3,8%
	<i>> 65.000</i>	23,6%	15,1%	0,4%³
Rata medie de impozitare calculată la venitul din exploatare	<i>Nivel agregat, din care:</i>	1,1%	1,3%	0,0%
	<i><= 65.000</i>	2,9%	3,0%	2,4%
	<i>> 65.000</i>	1,0%	1,2%	-0,1%

Sursa: calculele CF pe baza informațiilor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

³ În cazul firmelor cu venituri din exploatare superioare pragului de 65.000 de euro care au înregistrat pierderi, rata medie de taxare în raport cu profitul brut are o valoare pozitivă deoarece totalul impozitelor plătite de această categorie de companii este, la rândul său, negativ. Această situație atipică se datorează impozitului pe profit declarat de aceste firme care a avut o valoare agregată de -136,2 mil. lei.

Analizând rezultatele obținute la nivelul tuturor companiilor incluse în analiză, se observă că majoritatea acestora (68,5%) au încheiat exercițiul financiar cu profit, generând peste 80% din valoarea agregată a veniturilor din exploatare. Pe de altă parte, nivelul pierderilor brute înregistrate a fost unul destul de ridicat astfel că, deși companiile profitabile au obținut un profit agregat de 87,7 mld. lei, prin adăugarea pierderilor acesta a scăzut cu circa 40% la 52,7 mld. lei. Comasarea profiturilor cu pierderile pe ansamblul companiilor are un impact semnificativ asupra ratei taxării calculate la profitul brut, care atinge valoarea de 24,6%, în timp ce rata taxării calculată pentru firmele care au obținut profit se situează la un nivel mult mai realist de doar 14,7%. Se confirmă astfel necesitatea diferențierii analizei în funcție de firmele care au înregistrat profit, respectiv pierdere, pentru a spori relevanța rezultatelor obținute. **Din perspectiva structurii impozitelor plătite, se remarcă prevalența impozitului pe profit, în timp ce impozitul pe veniturile microîntreprinderilor reprezintă mai puțin de 7% din total. Astfel, la nivelul anului 2015, impactul impozitului pe veniturile microîntreprinderilor asupra încasărilor bugetare este destul de limitat, concluzie confirmată și de faptul că rata medie de taxare pe ansamblul firmelor profitabile (14,7%) se situează în apropierea cotei legale de impozit pe profit.**

Firmele care au realizat venituri din exploatare mai mici sau egale cu plafonul de 65.000 de euro au o pondere însemnată în numărul total de firme (aproape 65%), însă dimensiunea lor redusă face ca profitul brut și veniturile din exploatare pe care le-au generat să reprezinte circa 2% din total. Din perspectiva structurii de impozitare a câștigurilor, se constată că firmele din acest interval plătesc în mod predominant impozit pe veniturile microîntreprinderilor (însușind aproape 81% din totalul plăților aferente acestei categorii), în timp ce plățile de impozit pe profit sunt foarte reduse (reprezentând sub 1% din totalul plăților aferente acestei categorii). Pe ansamblu, **impozitele plătite de firmele cu venituri din exploatare mai mici sau egale cu plafonul de 65.000 de euro reprezintă doar 6% din totalul impozitelor plătite de firmele incluse în analiză, reliefând impactul redus al acestei categorii asupra încasărilor bugetare.**

Aproape 62% dintre firmele cu venituri din exploatare până în 65.000 de euro au încheiat exercițiul financiar cu profit și au suportat o rată medie de taxare a profitului brut de 9,3%. În ceea ce privește rata de taxare calculată la veniturile din exploatare, aceasta este similară cotei legale de 3% pentru firmele care au obținut profit, în timp ce firmele care au înregistrat pierderi au suportat o rată medie de taxare de 2,4%. Astfel, regimul de impozitare a veniturilor microîntreprinderilor comportă dezavantaje clare pentru firmele cu pierderi, însă pare să ofere condiții mai favorabile firmelor profitabile a căror rată medie de taxare în raport cu profitul brut (9,3%) a fost cu mult mai avantajoasă decât cota legală aplicabilă firmelor plătitoare de impozit pe profit (16%).

Prin urmare, impactul acestui regim de impozitare necesită o analiză mai atentă pentru a stabili în ce condiții aplicarea sa are consecințe favorabile/nefavorabile asupra microîntreprinderilor.

Ipoteza de lucru este aceea că, în contextul unei cote uniforme de impozitare pe veniturile microîntreprinderilor de 3%, firmele cu o rată a profitului brut de peste 18,75% sunt avantajate de acest regim de impozitare, în timp ce firmele cu rate mai mici ale profitului brut ar fi avantajate să plătească impozit pe profit. Pentru a verifica această ipoteză, *Tabelul 3* prezintă ratele medii de taxare ale firmelor care au înregistrat venituri din exploatare mai mici sau egale cu 65.000 de euro și profituri brute pozitive, diferențiate în funcție de pragul de 18,75% pentru rata profitului brut.

Tabelul 3: Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele cu venituri din exploatare mai mici sau egale cu 65.000 de euro care au înregistrat profit în funcție de rata profitului brut (mil. lei)			
Indicator/Categorie	Total, din care:	Rata profitului brut	
		<= 18,75%	> 18,75%
Număr companii	185.120	74.578	110.542
Impozit pe profit (cont 691)	91,4	23,1	68,3
Impozit pe venitul microîntreprinderilor (cont 698)	494,3	203,0	291,3
Total impozite (cont 691+cont 698)	585,7	226,1	359,6
Profit brut total	6.282,7	688,3	5.594,4
Venituri totale din exploatare	19.399,1	8.407,1	10.992,0
<i>Rata medie de impozitare calculată la profitul brut</i>	9,3%	32,8%	6,4%
<i>Rata medie de impozitare calculată la venitul din exploatare</i>	3,0%	2,7%	3,3%

Sursa: calculele CF pe baza informațiilor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

Rezultatele obținute arată că aproximativ 60% din firmele care au obținut profit au înregistrat și rate ale profitului brut de peste 18,75%. Aceste firme au dominat categoric prin prisma profitului brut obținut care totalizează 5,6 mld. lei, față de un profit brut total de doar 0,7 mld. lei obținut de firmele cu rate ale profitului până în 18,75%, deși au înregistrat venituri din exploatare doar cu 30% mai mari. Din perspectiva impactului regimului de taxare, se confirmă avantajul impozitării pe veniturile microîntreprinderilor în cazul firmelor cu rate ale profitului de peste 18,75%, acestea înregistrând o rată medie de taxare de 3,3% în raport cu veniturile din exploatare, în timp ce rata medie de taxare în raport cu profitul brut a fost de numai 6,4%. Pe de altă parte, firmele cu rate ale profitului mai mici sau egale cu 18,75% au suportat o rată medie de taxare de 2,7% în raport cu veniturile din exploatare, însă de aproape 33% în raport cu profitul brut. **În concluzie, deși microîntreprinderile sunt supuse unei rate uniforme de taxare a veniturilor (3%), acest regim de impozitare creează o serie de avantaje/dezavantaje astfel: firmele care au înregistrat pierderi (circa 38% dintre firmele cu venituri până în 65.000 de**

euro, acestea generând 29% din totalul veniturilor din exploatare) sunt dezavantajate de faptul că vor plăti impozit chiar și în această ipostază, firmele care au înregistrat rate ale profitului de până în 18,75% (circa 25% dintre firme, acestea generând 31% din totalul veniturilor din exploatare) ar fi fost avantajate de plata impozitului pe profit, în timp ce firmele foarte profitabile (circa 37% dintre firme, acestea generând 40% din totalul veniturilor din exploatare) sunt avantajate prin suportarea unei taxări efective a profiturilor cu mult inferioară cotei de 16%.

În ceea ce privește firmele care au realizat venituri din exploatare superioare plafonului de 65.000 de euro (vezi [Tabelul 2](#)), acestea au o pondere mai redusă în numărul total de firme (circa 35%), însă au generat cea mai mare parte a veniturilor din exploatare și a profitului brut (circa 98% din total în cazul ambilor indicatori), deoarece intervalul include firmele de dimensiuni mari din economia românească. Așa cum era de așteptat, aceste firme plătesc preponderent impozit pe profit (12 mld. lei, reprezentând peste 99% din totalul plăților aferente acestei categorii), valoarea impozitului datorat pe veniturile microîntreprinderilor fiind de doar 159 mil. lei (reprezentând 19% din totalul plăților aferente acestei categorii). **Se remarcă faptul că firmele cu venituri din exploatare mai mari de 65.000 de euro sunt principalii contributory la buget, impozitele plătite de acestea reprezentând aproape 94% din totalul impozitelor asupra câștigurilor obținute. Peste 81% dintre aceste firme au încheiat exercițiul financiar cu profit și au suportat o rată medie de taxare de 15,1% în raport cu profitul brut (valoare situată în proximitatea cotei legale de 16%), în timp ce rata medie de taxare în raport cu veniturile din exploatare a fost de 1,2%.**

IV.2. Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele din România în anul 2016

Anul 2016 a marcat două modificări importante cu privire la impozitarea veniturilor microîntreprinderilor: majorarea plafonului privind veniturile anuale ale acestora de la 65.000 la 100.000 de euro și reducerea cotei de impozitare în raport cu numărul de salariați al acestora. Pentru început, [Tabelul 4](#) prezintă ratele medii de taxare pe ansamblul companiilor, precum și diferențiat în funcție de venitul din exploatare (în raport cu plafonul de 100.000 de euro) și de tipul rezultatului obținut (profit sau pierdere).

Analizând rezultatele obținute pe ansamblul companiilor incluse în analiză, se observă o creștere a veniturilor din exploatare generate de acestea (+87,5 mld. lei, reprezentând un avans de 7,1%) precum și a profiturilor brute obținute de firmele profitabile (+13,8 mld. lei, reprezentând un avans de aproape 16%) față de anul 2015. Evoluția ascendentă a câștigurilor se

regăsește și la nivelul total al impozitelor plătite care a crescut la rândul său cu peste 1 mld. lei (reprezentând un avans de circa 8%) față de anul anterior. **Din perspectiva structurii impozitelor plătite, impozitul pe profit și-a consolidat poziția majoritară, în timp ce impozitul pe veniturile microîntreprinderilor a reprezentat 5,6% din total, în scădere cu aproape un punct procentual față de anul anterior.**

Tabelul 4: Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele din România în anul 2016 în funcție de veniturile din exploatare și de rezultatul brut obținut (profit/pierdere) (mil. lei)				
Indicatori calculați / Categori	Companii cu venituri din exploatare anuale (euro):	Total,	din care:	
			Profit brut	Pierdere brută
Număr companii	Nivel agregat, din care:	497.242	350.974	146.268
	<= 100.000	358.715	234.636	124.079
	> 100.000	138.527	116.338	22.189
Impozit pe profit (cont 691)	Nivel agregat, din care:	13.225,6	13.004,4	221,2
	<= 100.000	134,4	124,2	10,1
	> 100.000	13.091,3	12.880,2	211,1
Impozit pe venitul microîntreprinderilor (cont 698)	Nivel agregat, din care:	778,7	630,0	148,6
	<= 100.000	644,5	510,0	134,4
	> 100.000	134,2	120,0	14,2
Total impozite (cont 691 + cont 698)	Nivel agregat, din care:	14.004,3	13.634,4	369,9
	<= 100.000	778,8	634,3	144,5
	> 100.000	13.225,5	13.000,2	225,3
Profit brut total	Nivel agregat, din care:	68.052,3	101.505,6	-33.453,2
	<= 100.000	3.518,4	10.239,7	-6.721,3
	> 100.000	64.534,0	91.265,9	-26.731,9
Venituri totale din exploatare	Nivel agregat, din care:	1.314.135,5	1.139.381,2	174.754,3
	<= 100.000	43.330,6	32.130,7	11.199,9
	> 100.000	1.270.804,8	1.107.250,5	163.554,4
Rata medie de impozitare calculată la profitul brut	<i>Nivel agregat, din care:</i>	20,6%	13,4%	-1,1%
	<i><= 100.000</i>	22,1%	6,2%	-2,2%
	<i>> 100.000</i>	20,5%	14,2%	-0,8%
Rata medie de impozitare calculată la venitul din exploatare	<i>Nivel agregat, din care:</i>	1,1%	1,2%	0,2%
	<i><= 100.000</i>	1,8%	2,0%	1,3%
	<i>> 100.000</i>	1,0%	1,2%	0,1%

Sursa: calculele CF pe baza informațiilor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

Pe fondul creșterii plafonului pentru veniturile microîntreprinderilor la 100.000 de euro, peste 72% dintre firmele analizate au realizat venituri din exploatare care se încadrează în această limită, însă dimensiunea lor continuă să fie una neglijabilă: veniturile din exploatare agregate reprezintă 3,3% din total, iar profiturile brute 5,2%. Așa cum era de așteptat, aceste firme au plătit preponderent impozit pe veniturile microîntreprinderilor (reprezentând aproape 83% din totalul plăților aferente acestei categorii), în timp ce plățile de impozit pe profit reprezentau doar 1% din totalul plăților aferente acestei categorii. **Ponderea redusă a acestor firme la nivelul economiei se manifestă și în cazul impozitelor plătite care reprezintă doar 5,6% din totalul impozitelor plătite de firmele incluse în analiză (-0,4 pp față de anul 2015).**

Un aspect important de remarcat este acela că, deși numărul firmelor care au realizat venituri din exploatare care se încadrează în plafonul aplicabil microîntreprinderilor a crescut cu peste 19% față de anul anterior (ca urmare a majorării plafonului), valoarea agregată a impozitului pe veniturile microîntreprinderilor plătit de acestea s-a diminuat cu 32 mil. lei (-4,7%). Prin urmare, **impactul reducerii cotei în funcție de numărul de angajați (3% pentru firmele fără angajați, 2% pentru firmele cu un angajat și 1% pentru firmele cu cel puțin 2 angajați) de la o cotă uniformă de 3% în anul 2015, a depășit efectul creșterii sferei de cuprindere a impozitului prin majorarea plafonului aplicat veniturilor. Acest aspect este vizibil și din perspectiva ratei medii de taxare calculată la venitul din exploatare care a scăzut de la 2,9% în anul 2015 la 1,8% în anul 2016.**

Dintre firmele care au realizat venituri din exploatare mai mici sau egale cu pragul de 100.000 de euro, circa 35% au înregistrat pierderi, însă datorită regimului de taxare a veniturilor au suportat o rată medie de impozitare de 1,3% în raport cu veniturile din exploatare (în scădere cu 1,1 pp față de anul anterior). Pe de altă parte, firmele care au obținut profit⁴ au înregistrat o rată medie de taxare de circa 2% în raport cu venitul din exploatare, respectiv de 6,2% în raport cu profitul brut, ambele valori fiind semnificativ inferioare celor din anul 2015. Astfel, se constată o situație similară anului anterior în care firmele profitabile par să fie avantajate de regimul de impozitare pe venitul microîntreprinderilor, fiind necesară o analiză mai detaliată în raport cu rata profitului acestora.

Ținând cont că în anul 2016 cota de impozitare pe veniturile microîntreprinderilor a variat în funcție de numărul de salariați, analiza a fost realizată în raport cu nivelul de 1%, deoarece firmele cu cel puțin doi salariați (cărora li se aplică această cotă) domină eșantionul atât numeric, cât și din perspectiva veniturilor din exploatare și a profitului brut agregat. În condițiile impozitării veniturilor cu o cotă de 1%, este de așteptat ca firmele cu o rată a profitului brut de peste 6,25% să fie avantajate de acest regim de impozitare, în timp ce restul firmelor ar fi mai avantajate să plătească impozit pe profit. Pentru a verifica această ipoteză, [Tabelul 5](#) prezintă

⁴ Se remarcă faptul că profitul brut agregat al acestora a crescut cu aproape 63% față de anul 2015

ratele medii de taxare ale firmelor care au înregistrat venituri din exploatare mai mici sau egale cu 100.000 de euro și profituri brute pozitive, diferențiate în funcție de pragul de 6,25% pentru rata profitului brut.

Tabelul 5: Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele cu venituri din exploatare mai mici sau egale cu 100.000 de euro care au înregistrat profit în funcție de rata profitului brut (mil. lei)			
Indicator/Categorie	Total, din care:	Rata profitului brut:	
		<= 6,25%	> 6,25%
Număr companii	234.636	39.721	194.915
Impozit pe profit (cont 691)	124,2	10,6	113,6
Impozit pe venitul microîntreprinderilor (cont 698)	510,0	77,5	432,5
Total impozite (cont 691 + cont 698)	634,3	88,1	546,1
Profit brut total	10.239,7	202,2	10.037,5
Venituri totale din exploatare	32.130,7	6.723,9	25.406,8
<i>Rata medie de impozitare calculată la profitul brut</i>	6,2%	43,6%	5,4%
<i>Rata medie de impozitare calculată la venitul din exploatare</i>	2,0%	1,3%	2,2%

Sursa: calculele CF pe baza informațiilor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

Rezultatele obținute arată că majoritatea (54,3%) firmelor cu venituri din exploatare până în 100.000 de euro au înregistrat rate ale profitului brut superioare pragului de 6,25%, acestea dominând categoric eșantionul din perspectiva profitului brut și a veniturilor din exploatare agregate. În medie, aceste firme au suportat o rată de taxare de 2,2% în raport cu veniturile din exploatare, respectiv de 5,4% în raport cu profitul brut. Astfel, se constată o avantajare clară a firmelor care au reușit să depășească pragul de profitabilitate de 6,25%, ratele medii de taxare fiind inferioare celor calculate pentru anul precedent și mult mai avantajoase decât regimul impozitării pe profit. Pe de altă parte, firmele cu rate ale profitului mai mici sau egale cu 6,25% (reprezentând 11,1% din totalul firmelor din acest interval) au suportat o rată medie de taxare de 1,3% în raport cu veniturile din exploatare, însă de 43,6% în raport cu profitul brut. **În concluzie, diferențierea cotelor de impozitare a venitului microîntreprinderilor în funcție de numărul de salariați a avut un efect de diminuare a ratelor medii de taxare pentru această categorie de firme indiferent că au fost calculate față de profitul brut sau față de venitul din exploatare. Un alt efect al acestei măsuri a fost și reducerea pragului de profitabilitate de la care microîntreprinderile sunt avantajate de regimul taxării veniturilor față de cel al taxării profiturilor. Astfel, 54,3% dintre firmele cu venituri mai mici sau egale cu 100.000 de euro (acestea generând 58,6% din totalul veniturilor din exploatare) au obținut rate ale profitului**

de peste 6,25%, beneficiind de o taxare efectivă a profiturilor brute obținute la un nivel mult mai redus față de cota legală de 16%. Prin opoziție, firmele cu o profitabilitate mai redusă decât pragul de 6,25% (11,1% dintre firme, acestea generând 15,5% din totalul veniturilor din exploatare) și cele care au înregistrat pierderi (34,6% dintre firme, acestea generând 25,9% din totalul veniturilor din exploatare) ar fi fost avantajate de regimul plății impozitului pe profit.

În ceea ce privește firmele care au realizat venituri din exploatare superioare plafonului de 100.000 de euro (vezi [Tabelul 4](#)), acestea reprezintă doar 27,9% dintre firmele incluse în analiză, însă au generat peste 94% din valoarea agregată a veniturilor din exploatare și a profiturilor brute. Firmele din acest interval sunt în marea majoritate plătitoare de impozit pe profit (13,1 mld. lei, reprezentând 99% din totalul plăților aferente acestei categorii), valoarea impozitului datorat pe veniturile microîntreprinderilor fiind de doar 134 mil. lei (reprezentând 17,2% din totalul plăților aferente acestei categorii). **Se remarcă faptul că firmele cu venituri din exploatare superioare pragului de 100.000 de euro rămân principalii contributory la buget, impozitele plătite de acestea reprezentând 94,4% din totalul impozitelor asupra câștigurilor obținute. Aproape 84% dintre aceste firme au încheiat exercițiul financiar cu profit (pondere mai mare față de cea din 2015), acestea fiind expuse unei rate medii de taxare de 14,24% în raport cu profitul brut, respectiv de 1,2% în raport cu veniturile din exploatare.**

IV.3. Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele din România în anul 2017

În anul 2017 au fost implementate noi modificări ale legislației privind impozitarea veniturilor microîntreprinderilor (majorarea plafonului privind veniturile acestora de la 100.000 la 500.000 de euro pe an, respectiv eliminarea cotei de impozitare de 2%, astfel încât microîntreprinderile cu minim un salariat au aplicat o cotă de impozitare de 1%), însă a fost introdus și impozitul specific aplicat unor activități derulate de firmele plătitoare de impozit pe profit⁵. Pentru a oferi o privire de ansamblu asupra evoluției impozitării câștigurilor, [Tabelul 6](#) prezintă ratele medii de taxare calculate pe întregul eșantion de firme incluse în analiză, dar și diferențiat în funcție de

⁵ Impozitul specific nu se regăsește distinct în situațiile financiare ale firmelor, fiind agregat în contul 698 împreună cu impozitul pe veniturile microîntreprinderilor, astfel că diferențierea între cele două categorii s-a făcut de următoarea manieră: firmele cu venituri din exploatare până în 500.000 de euro au fost asimilate microîntreprinderilor care plătesc impozit pe venit, în timp ce firmele cu venituri superioare plafonului de 500.000 de euro au fost considerate entități plătitoare de impozit pe profit, iar sumele raportate de acestea în contul 698 au fost asimilate impozitului specific. În lipsa unor informații privind tipul de impozit plătit de fiecare firmă, această metodologie de studiu permite o aproximare rezonabilă a tendințelor manifestate în impozitarea câștigurilor obținute de firmele din România.

venitul din exploatare (în raport cu noul plafon de 500.000 de euro) și de tipul rezultatului obținut (profit sau pierdere).

Tabelul 6: Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele din România în anul 2017 în funcție de veniturile din exploatare anuale și de rezultatul brut obținut (profit/pierdere) (mil. lei)				
Indicatori calculați / Categori	Companii cu venituri din exploatare anuale (euro):	Total,	din care:	
			Profit brut	Pierdere brută
Număr companii	Nivel agregat, din care:	513.420	365.963	147.457
	<= 500.000	462.480	321.047	141.433
	> 500.000	50.940	44.916	6.024
Impozit pe profit (cont 691)	Nivel agregat, din care:	12.634,6	12.434,7	199,9
	<= 500.000	412,6	375,8	36,9
	> 500.000	12.221,9	12.058,9	163,0
Impozit pe venitul microîntreprinderilor (cont 698)	Nivel agregat, din care:	1.613,0	1.352,0	261,1
	<= 500.000	1.380,8	1.141,5	239,2
	> 500.000	232,3	210,4	21,9
Total impozite (cont 691+cont 698)	Nivel agregat, din care:	14.247,6	13.786,7	460,9
	<= 500.000	1.793,4	1.517,3	276,1
	> 500.000	12.454,2	12.269,3	184,9
Profit brut total	Nivel agregat, din care:	87.719,3	118.318,0	-30.598,6
	<= 500.000	15.014,9	27.143,6	-12.128,7
	> 500.000	72.704,4	91.174,3	-18.469,9
Venituri totale din exploatare	Nivel agregat, din care:	1.417.780,3	1.244.451,4	173.328,9
	<= 500.000	144.642,2	116.963,8	27.678,4
	> 500.000	1.273.138,1	1.127.487,6	145.650,5
Rata medie de impozitare calculată la profitul brut	Nivel agregat, din care:	16,2%	11,7%	-1,5%
	<= 500.000	11,9%	5,6%	-2,3%
	> 500.000	17,1%	13,5%	-1,0%
Rata medie de impozitare calculată la venitul din exploatare	Nivel agregat, din care:	1,0%	1,1%	0,3%
	<= 500.000	1,2%	1,3%	1,0%
	> 500.000	1,0%	1,1%	0,1%

Sursa: calculele CF pe baza informațiilor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

Evoluția indicatorilor calculați pe ansamblul companiilor incluse în analiză arată că, deși nivelul agregat al veniturilor din exploatare a crescut cu 103,6 mld. lei (+7,9% față de anul

anterior) și cel al profiturilor brute obținute de firmele profitabile cu 16,8 mld. lei (+16,6% față de anul anterior)⁶, impozitele plătite pentru câștigurile obținute au avansat cu doar 243,3 mil. lei, reprezentând o creștere de 1,7% față de anul 2016. Totodată, ca urmare a modificărilor importante suferite de cadrul legislativ de impozitare a câștigurilor, se constată o reșezare a principalelor categorii de impozite astfel: valoarea agregată a plăților de impozit pe profit a scăzut cu aproape 0,6 mld. lei față de anul 2016 (reprezentând 88,7% din total impozite), în timp ce valoarea agregată a plăților de alte impozite⁷ a crescut cu circa 0,8 mld. lei (ajungând la o pondere de 11,3% în total impozite).

Pe fondul majorării plafonului aplicat veniturilor microîntreprinderilor, circa 90% dintre firmele analizate au obținut venituri din exploatare care se încadrează în această limită (o extindere cu peste 100 de mii de firme a dimensiunii eșantionului față de anul 2016), iar contribuția acestui segment la activitatea economică a cunoscut o creștere spectaculoasă: veniturile din exploatare agregate reprezintă 10,2% din total (față de 3,3% în 2016), iar profiturile brute 17,1% (față de 5,2% în 2016). Firmele regăsite în acest interval plătesc preponderent impozit pe veniturile microîntreprinderilor (1,38 mld. lei, reprezentând aproape 86% din totalul sumelor regăsite în contul 698), în timp ce plățile de impozit pe profit reprezentau doar 3,3% din totalul plăților aferente acestei categorii. **Impozitele plătite de firmele cu venituri din exploatare de până în 500.000 de euro au reprezentat 12,6% din totalul impozitelor plătite de firmele incluse în analiză. Această pondere denotă o creștere semnificativă față de anul 2016 (+7 pp) fiind, de asemenea, un rezultat al majorării plafonului aplicabil veniturilor microîntreprinderilor.**

Analizând efectele regimului de impozitare asupra firmelor cu venituri din exploatare mai mici sau egale cu plafonul de 500.000 de euro, se constată că aproape 31% dintre acestea au înregistrat pierderi, fiind însă expuse unei rate medii de taxare a veniturilor din exploatare de 1%. Pe de altă parte, firmele care au obținut profit au suportat o rată medie de taxare de 1,3% în raport cu venitul din exploatare, respectiv de 5,6% în raport cu profitul brut, ambele valori fiind inferioare celor consemnate în anul 2016. În continuare, se va proceda la analiza detaliată a ratelor de taxare în raport cu rata profitului înregistrată de aceste firme pentru a evidenția în ce măsură s-au manifestat avantaje/dezavantaje cauzate de regimul de impozitare a veniturilor. Ținând cont că în anul 2017 s-au aplicat două cote de impozitare în funcție de numărul de angajați, analiza a reținut cota de 1%, aplicabilă microîntreprinderilor cu cel puțin un salariat, deoarece acestea domină eșantionul atât numeric, cât și din perspectiva veniturilor din exploatare și a profitului brut agregat. Astfel, în condițiile impozitării veniturilor cu o cotă de 1%, este de așteptat ca firmele cu o rată a profitului brut de peste 6,25% să fie avantajate de acest regim de impozitare, în timp ce restul firmelor ar fi mai avantajate să plătească impozit pe

⁶ Pe fondul ritmului înalt de creștere economică din anul 2017.

⁷ Plăți de impozit pe veniturile microîntreprinderilor și de impozit specific, regăsite cumulativ în contul 698.

profit. Pentru a investiga această ipoteză, [Tabelul 7](#) prezintă ratele medii de taxare ale firmelor care au înregistrat venituri din exploatare mai mici sau egale cu 500.000 de euro și profituri brute pozitive, diferențiate în funcție de pragul de 6,25% pentru rata profitului brut.

Tabelul 7: Analiza impozitării câștigurilor obținute de firmele cu venituri din exploatare mai mici sau egale cu 500.000 de euro care au înregistrat profit în funcție de rata profitului brut (mil. lei)			
Indicator/Categorie	Total, din care:	Rata profitului brut:	
		<= 6,25%	> 6,25%
Număr companii	321.047	66.155	254.892
Impozit pe profit (cont 691)	375,8	59,8	315,9
Impozit pe venitul microîntreprinderilor (cont 698)	19.141,5	263,0	878,6
Total impozite (cont 691 + cont 698)	1.517,3	322,8	1.194,5
Profit brut total	27.143,6	1.039,7	26.103,9
Venituri totale din exploatare	116.963,8	36.558,6	80.405,2
Rata medie de impozitare calculată la profitul brut	5,6%	31,1%	4,6%
Rata medie de impozitare calculată la venitul din exploatare	1,3%	0,9%	1,5%

Sursa: calculele CF pe baza informațiilor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

Rezultatele obținute arată că majoritatea (55,1%) firmelor cu venituri din exploatare până în 500.000 de euro au înregistrat rate ale profitului brut superioare pragului de 6,25%, acestea suportând o rată medie de taxare de 1,5% în raport cu veniturile din exploatare, respectiv de 4,6% în raport cu profitul brut. Astfel, se constată o avantajare clară a firmelor care au reușit să depășească pragul de profitabilitate de 6,25%, taxarea acestora în raport cu veniturile fiind mult mai favorabilă decât regimul impozitului pe profit. Pe de altă parte, firmele cu rate ale profitului mai mici sau egale cu 6,25% (reprezentând 14,3% din totalul firmelor regăsite în interval) au suportat o rată medie de taxare de 0,88% în raport cu veniturile din exploatare, însă de 31,1% în raport cu profitul brut. **În concluzie, 55,1% dintre firmele cu venituri mai mici sau egale cu 500.000 de euro (acestea generând 55,6% din totalul veniturilor din exploatare) au obținut rate ale profitului de peste 6,25%, beneficiind de o taxare efectivă a profiturilor brute obținute la un nivel mult mai redus față de cota legală de 16%. Prin opoziție, firmele cu o profitabilitate mai redusă decât pragul de 6,25% (14,3% dintre firme, acestea generând 25,3% din totalul veniturilor din exploatare) și cele care au înregistrat pierderi (30,6% dintre firme, acestea generând 19,1% din totalul veniturilor din exploatare) ar fi fost avantajate de regimul impozitului pe profit.**

În ceea ce privește firmele care au realizat venituri din exploatare superioare plafonului de 500.000 de euro (vezi [Tabelul 6](#)), acestea reprezintă mai puțin de 10% dintre firmele incluse în analiză, însă au generat aproape 90% din valoarea agregată a veniturilor din exploatare și circa 83% din valoarea agregată a profiturilor brute. Firmele situate în acest interval sunt în marea majoritate plătitoare de impozit pe profit (12,2 mld. lei, reprezentând 96,7% din totalul plăților aferente acestei categorii), însă valoarea acestor plăți este în scădere cu circa 0,9 mld. lei față de anul 2016. Pe de altă parte, valoarea agregată a plăților de alte impozite a crescut cu circa 100 mil. lei ajungând la nivelul de 232,3 mil. lei (reprezentând 14,4% din totalul plăților aferente acestei categorii). **Reașezarea structurii impozitelor plătite de aceste firme este consecința extinderii plafonului aplicabil veniturilor microîntreprinderilor, dar și a introducerii impozitului specific, ambele măsuri fiind de natură să reducă sfera de aplicabilitate a impozitului pe profit în favoarea categoriei de alte impozite. Un alt posibil efect al acestor măsuri este și reducerea ratei medii de taxare în raport cu profitul brut (considerând doar firmele care au obținut profit), aceasta ajungând la 13,5% în 2017, față de 14,2% în 2016. Deși firmele cu venituri din exploatare superioare pragului de 500.000 de euro rămân principalii contributori la buget, impozitele plătite de acestea reprezentând 87,4% din totalul impozitelor asupra câștigurilor obținute, această pondere a scăzut cu 7 pp ca rezultat al modificărilor aduse cadrului legislativ în anul 2017.**

Din analiza evoluției impozitării câștigurilor obținute de firmele din România, s-a constatat o reducere graduală a sferei de aplicabilitate a impozitului pe profit de-a lungul perioadei 2015-2017, acesta fiind înlocuit parțial de impozitul pe veniturile microîntreprinderilor și de impozitul specific. Ratele medii de taxare calculate pe parcursul studiului au arătat că, la nivel agregat, aceste regimuri de impozitare alternative s-au dovedit mai avantajoase pentru firme, având un potențial impact negativ asupra încasărilor bugetare. În urma unei analize detaliate a situațiilor întâlnite la nivel de firmă, a rezultat că regimurile alternative impozitului pe profit favorizează firmele cu rate ridicate ale profitabilității care ajung în situația de a plăti sub formă de impozit un procent mult mai redus din profituri comparativ cu cota legală de 16%, acest lucru având un impact negativ important asupra încasărilor bugetare. La polul opus se situează firmele cu rate reduse ale profitabilității și firmele care înregistrează pierderi, acestea fiind dezavantajate semnificativ de sistemul impozitării veniturilor. Având ca punct de pornire principalele concluzii ale analizei impozitării câștigurilor firmelor din România, secțiunea următoare își propune estimarea impactului măsurilor de modificare a cadrului legislativ asupra încasărilor bugetare.

V. Impactul modificării regimului de impozitare a câștigurilor asupra încasărilor bugetare

Din perspectiva încasărilor bugetare, veniturile din impozitarea câștigurilor firmelor se regăsesc în interiorul capitolului „Impozit pe venit, profit și câștiguri din capital de la persoane juridice” care cuprinde atât încasările din impozitul pe profit cât și pe cele din impozitul pe venitul microîntreprinderilor, acestea din urmă reprezentând cea mai mare parte a încasărilor din subcapitolul „Alte impozite pe venit, profit și câștiguri din capital de la persoane juridice”. La aceste două subcapitole se adaugă începând cu anul 2017 și impozitul specific care se regăsește în execuția bugetară la capitolul „Alte impozite și taxe fiscale”, chiar dacă din punct de vedere al conținutului economic reprezintă o modalitate de impozitare a câștigurilor firmelor, înlocuind impozitul pe profit pentru categoriile de activități care intră sub incidența acestuia.

Încasările bugetare din perioada 2015-2017 aferente capitolului „Impozit pe venit, profit și câștiguri din capital de la persoane juridice” împreună cu detalierea acestora pe subcapitole se regăsesc în *Tabelul 8*:

Tabelul 8: Venituri bugetare din impozitul pe câștigul persoanelor juridice în perioada 2015-2017 (mld. lei)					
Capitol/Subcapitol	2015	2016	2017	Modificare relativă față de anul anterior	
				2016/2015	2017/2016
Impozit pe venit, profit și câștiguri din capital de la persoane juridice:	14,75	16,35	16,11	10,84%	-1,46%
Impozit pe profit total din care:	13,77	15,39	14,69	11,78%	-4,57%
- impozit pe profit de la agenții economici	13,25	15,09	14,00	13,88%	-7,18%
- impozit pe profit de la băncile comerciale	0,52	0,31	0,69	-41,44%	124,10%
Alte impozite pe venit:	0,98	0,96	1,42	-2,35%	48,65%
- impozit pe veniturile microîntreprinderilor	0,87	0,83	1,32	-4,71%	59,10%
Impozit specific*	-	-	0,1	-	-
Modificare relativă PIB nominal față de anul anterior (%)	-	-	-	7,37%	12,22%

Sursa datelor: MFP, Eurostat

*În cazul încasărilor din impozitul specific regăsite în interiorul categoriei „Alte impozite și taxe fiscale”, sumele din execuția bugetară corespunzătoare anului 2017 reflectă doar un semestru

de încasări ca urmare a faptului că obligația de plată a impozitului survine în prima lună a semestrului următor.

În anul 2016 încasările din impozitarea câștigurilor firmelor din România au însumat circa 16,35 mld. lei, fiind în creștere cu 10,8% comparativ cu anul anterior. În structură, încasările din impozitul pe profit s-au majorat cu 11,8%, sprijinite de creșterea sumelor plătite de agenții economici nebankari cu 13,9%, în timp ce componenta „Alte impozite pe venit, profit și câștiguri din capital de la persoane juridice” a fost caracterizată de o diminuare cu 2,3% în condițiile reducerii încasărilor din impozitul pe venitul microîntreprinderilor cu 4,7%. Creșterea încasărilor la nivel agregat a fost superioară dinamicii de 7,4% a PIB nominal, acestea fiind totodată cu circa 1 mld. lei mai ridicate decât cele estimate în bugetul inițial.

În anul 2017, în pofida unei majorări a PIB nominal cu 12,2%, încasările aferente „Impozitului pe venit, profit și câștiguri din capital de la persoane juridice” s-au diminuat cu 1,5% în condițiile în care veniturile din impozitul pe profit s-au redus cu 4,6%, echivalentul a circa 700 mil. lei, evoluție care nu a putut fi compensată de majorarea încasărilor din impozitul pe venitul microîntreprinderilor cu 59,1% sau circa 490 mil. lei. Mai mult sumele prognozate a se încasa din impozitul pe profit în proiectul de buget pe anul 2017 s-au dovedit a fi mai optimiste decât realizările efective cu aproximativ 2 mld. lei.

Aceste evoluții sunt în strânsă legătură cu modificările ample operate la nivelul regimului de impozitare a câștigurilor firmelor descrise anterior. În continuare, folosind aceleași date la nivel microeconomic ca și în capitolul precedent, va fi evaluat *ex-post* impactul asupra încasărilor bugetare generat de fiecare măsură de politică fiscală în parte, iar rezultatul va fi comparat cu proiecția inițială de impact bugetar. În plus, utilizând datele din situațiile financiare ale firmelor aferente anului 2017 va fi estimat impactul măsurilor de politică fiscală cu privire la modificările regimului de impozitare a câștigurilor firmelor aplicabile din anul 2018.

Înainte de a proceda la determinarea impactului bugetar al măsurilor de politică fiscală care au modificat regimul de impozitare a câștigurilor firmelor din România în perioada 2015-2017, pentru a evalua măsura în care eșantionul de firme considerat este reprezentativ, în [Tabelul 9](#) sunt prezentate câteva informații relevante în legătură cu acesta.

Tabelul 9: Indicatori agregați eșantion de firme considerate în analiză			
Indicator	2015	2016	2017
Număr companii eșantion	464.277	497.242	513.420
% companii cu venituri ≤ prag microîntreprindere	64,8%	72,1%	90,1%
% venituri companii cu venituri ≤ prag microîntreprindere în total economie	2,2%	3,3%	10,2%
Impozit pe profit eșantion (mil. lei)	12.128,46	13.225,62	12.634,56
% în total impozit pe profit de la agenții economici nebankari execuție bugetară	91,5%	87,7%	90,2%
Alte impozite eșantion (mil. lei)	835,42	778,67	1.613,05
% în total impozit pe venitul microîntreprinderilor	96,1%	94,0%	122,3%
Total impozite eșantion (mil. lei)	12.963,88	14.004,29	14.247,60
% în total impozit pe venit, profit și câștiguri din capital de la persoane juridice execuție bugetară	87,9%	85,6%	88,4%
Profit brut pozitiv total eșantion (mil. lei)	87.691,77	101.505,56	118.317,96
Modificare relativă profit brut	-	15,8%	16,6%
Venituri de exploatare totale eșantion (mil. lei)	1.226.630,53	1.314.135,46	1.417.780,29
Modificare relativă venituri totale	-	7,1%	7,9%

Sursa: calcule CF pe baza datelor din execuțiile bugetare anuale precum și a celor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

Astfel, însumând sumele declarate în bilanțuri în contul 691 „Impozit pe profit” și comparându-le cu cele din execuția bugetară pentru clienții nebankari rezultă un grad de cuprindere de circa 90%. Mai mult, în cazul veniturilor din impozitul microîntreprinderilor corespondența între execuția bugetară și sumele declarate de firme în contul 698 depășește 95%, cu mențiunea că pentru anul 2017 tot în acest cont se declară și impozitul specific care se regăsește în execuția bugetară la capitolul „Alte impozite și taxe fiscale” ceea ce explică valoarea de peste 100% din tabel. În plus, nu poate exista o corespondență de 100% între sumele declarate de firme în bilanțuri și cele din execuția bugetară și din cauza diferențelor de timp dintre momentul declarării impozitului și plata sa efectivă. **Un alt element relevant de remarcat este reprezentat de faptul că, în pofida avansului susținut al profiturilor brute obținute la nivel agregat de firmele cu un nivel pozitiv al acestui indicator, respectiv 15,8% în anul 2016 și 16,6% în anul 2017, încasările bugetare nu au urmat această evoluție, agregatul „Impozit pe venit, profit și câștiguri din capital de la persoane juridice” majorându-se cu 10,8% în anul 2016 și scăzând cu 1,5% în anul 2017.**

În anul 2016 măsurile de politică fiscală care au avut în vedere modificarea regimului de impozitare a câștigurilor firmelor au fost reprezentate de:

- Diferențierea în funcție de numărul de angajați a cotei de impunere aplicate cifrei de afaceri a microîntreprinderilor (de la o cotă generalizată de 3% în anul 2015), astfel încât aceasta a devenit 1% pentru firmele cu cel puțin 2 angajați, 2% pentru firmele cu 1 angajat și 3% pentru cele cu nici un salariat, concomitent cu aplicabilitatea unui impozit pe cifra de afaceri de 1% pentru microîntreprinderile nou-înființate în primii doi ani de funcționare dacă au cel puțin un angajat.

La modul general impactul bugetar al unei măsuri de politică fiscală se determină ca diferență între ceea ce s-ar fi încasat în absența măsurii și ceea ce se încasează ulterior aplicării măsurii. Pentru a evalua acest impact, în tabelul de mai jos se regăsesc date aferente anului 2016 cu privire la firmele cu venituri din exploatare anuale între 0 și 65.000 de euro la nivel agregat, precum și diferențiat în funcție în numărul de angajați.

Tabelul 10: Date financiare ale firmelor cu venituri din exploatare anuale mai mici de 65.000 euro (mil. lei)					
Indicator	Anul	Total	Număr salariați		
			0	1	> 1
Număr companii	2015	300.681	101.156	107.271	92.254
	2016	321.761	109.879	115.720	96.162
Impozit pe profit (cont 691)	2015	104,2	35,8	32,1	36,4
	2016	72,2	27,0	24,2	21,0
Impozitul pe venitul microîntreprinderilor (cont 698)	2015	676,5	144,4	227,3	304,7
	2016	501,8	149,1	201,8	151,0
Total impozite (cont 691+cont 698)	2015	780,7	180,2	259,4	341,1
	2016	574,0	176,0	225,9	172,1
Profit brut pozitiv total	2015	6.282,7	2.081,1	2.259,9	1.941,8
	2016	7.393,8	2.489,8	2.636,7	2.267,4
Venituri totale din exploatare	2015	27.418,0	6.013,4	8.892,8	12.511,8
	2016	29.650,1	6.407,8	9.660,1	13.582,2

Sursa: calcule CF pe baza datelor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

La nivel agregat impozitul pe venitul microîntreprinderilor colectat de la această categorie de firme s-a diminuat în anul 2016 cu circa 25,8% sau 175 mil. lei în condițiile în care baza de impozitare, reprezentată de veniturile din exploatare, a avansat cu 8,1%. Astfel, diferența între ceea ce ar fi trebuit să se încaseze, respectiv impozite mai ridicate cu această valoare și ceea ce s-a încasat efectiv este de 230 mil. lei.

Analizând diferențiat în funcție de numărul de angajați, se observă cum impactul bugetar al acestei măsuri provine de la firmele cu 1 angajat (-50 mil. lei) și mai ales de la cele cu 2 sau mai mulți salariați (-180 mil. lei).

- Majorarea plafonului anual de venituri până la care o firmă este considerată microîntreprindere de la echivalentul în lei a 65.000 de euro în anul 2015 la echivalentul în lei a 100.000 de euro în anul 2016.

Tabelul 11: Date financiare ale firmelor cu venituri din exploatare anuale cuprinse în intervalul 65.000 - 100.000 euro (mil. lei)					
Indicator	Anul	Total	Număr salariați		
			0	1	> 1
Număr companii	2015	31.000	3.504	5.658	21.838
	2016	36.954	4.023	7.194	25.737
Impozit pe profit (cont 691)	2015	140,9	22,9	33,2	84,8
	2016	62,2	11,0	16,1	35,1
Impozitul pe venitul microîntreprinderilor (cont 698)	2015	77,3	8,8	16,3	52,2
	2016	142,6	23,8	42,7	76,2
Total impozite (cont 691+cont 698)	2015	218,2	31,6	49,5	137,1
	2016	204,8	34,8	58,8	111,3
Profit brut pozitiv total	2015	1.516,0	246,8	398,0	871,3
	2016	2.845,9	330,1	663,8	983,9
Venituri totale din exploatare	2015	11.331,5	1.268,3	2.035,6	8.027,5
	2016	13.680,5	1.478,2	2.637,7	9.564,7

Sursa: calcule CF pe baza datelor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

La nivelul firmelor cu venituri anuale în intervalul de mai sus această măsură a condus la diminuarea impozitelor asupra câștigurilor acestora colectate (impozit pe profit + impozit pe veniturile microîntreprinderilor) de la circa 218 mil. lei în anul 2015 la aproximativ 205 mil. lei, în condițiile unui avans al veniturilor agregate ale firmelor cu venituri între echivalentul în lei a 65.000 de euro și echivalentul în lei a 100.000 de euro de circa 20,7%. **În același timp profiturile brute cumulate din cadrul acestei categorii ale firmelor cu o valoare pozitivă a acestui indicator au avansat cu 87,7% în timp ce la nivelul întregii economii acestea au crescut cu aproximativ 15,7%, dinamicile aferente tuturor celorlalte grupe de firme fiind apropiate de dinamica la nivel agregat. Practic, în anul în care s-a trecut de la taxarea profiturilor la impozitarea veniturilor pentru această categorie de firme, profiturile au avansat spectaculos, ceea ce este de natură**

să sugereze o scoatere la suprafață a profiturilor fără ca aceasta să genereze însă venituri bugetare suplimentare. Această idee este susținută și de evoluțiile din anul 2017 când profiturile cumulate ale firmelor cu profit brut pozitiv au avansat cu 10,4%, în condițiile majorării veniturilor cu circa 5%, valori apropiate de cele înregistrate la nivelul întregii economii.

Tabelul 12: Modificarea profitului brut pozitiv și a veniturilor totale din exploatare în anul 2016 pentru fiecare categorie de firme în funcție de veniturile din exploatare (%)					
	Venituri din exploatare (euro)				
	Total	<= 65.000	€ (65.000; 100.000]	€ (100.000; 500.000]	> 500.000
Modificare profit brut pozitiv (%)	15,8	17,7	87,7	11,5	14,6
Modificare venituri din exploatare pentru firme cu profit brut pozitiv (%)	7,1	8,1	20,7	4,4	7,2

Sursa: calcule CF pe baza datelor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

În ceea ce privește impactul bugetar al acestei măsuri, dat de diferența între ceea ce s-ar fi încasat în absența acesteia și ceea ce s-a încasat după aplicare, evaluarea depinde de rata de creștere considerată a profiturilor cumulate generate de firmele cu o valoare pozitivă a acestui indicator. Dacă considerăm ceea ce s-a întâmplat efectiv, respectiv majorarea profiturilor cu 87,7% pierderea de venituri ar fi de circa 150 mil. lei. În schimb, **dacă avem în vedere situația în care menținerea modalității de impozitare ar fi fost însoțită de o majorare a profiturilor similară celei de la nivel agregat de 15,7% pierderea de venituri se reduce considerabil, respectiv până la un nivel de circa 50 mil. lei. În aceste condiții se poate aprecia o pierdere de venituri cuprinsă în intervalul 50-150 mil. lei.** Considerând structura veniturilor bugetare, această pierdere echivalează cu un minus de circa 100-200 mil. lei la nivelul impozitului pe profit coroborat cu un avans de aproximativ 50 mil. lei al impozitului pe venitul microîntreprinderilor.

La elaborarea bugetului aferent anului 2016, impactul bugetar considerat pentru aceste două măsuri a fost evaluat la circa -300 mil. lei. Această evaluare s-a confirmat *ex-post*, mai puțin pentru partea legată de scoaterea la lumină a unor profituri netaxate anterior, profituri care însă, nu au generat și încasări bugetare suplimentare ca urmare a trecerii la impozitarea veniturilor pentru această categorie de firme. Majorarea din anul 2016 a pragului de venituri anuale până la care o firmă este considerată microîntreprindere a condus la majorarea numărului acestor firme față de anul anterior cu 19,3%, respectiv de la o pondere în totalul firmelor în analiză de 64,8% în 2015 la o pondere de 72,1%. **Însă, aceste schimbări nu au**

modificat substanțial raportul microîntreprinderi – firme mari din economie și nici încasările bugetare provenind din impozitarea câștigurilor firmelor nu au fost afectate major.

În anul 2017 măsurile de politică fiscală care au avut în vedere modificarea regimului de impozitare a câștigurilor firmelor au fost reprezentate de:

- Reducerea numărului cotelor de impunere aplicabile cifrei de afaceri a microîntreprinderilor la două, respectiv 3% pentru cele fără angajați și 1% pentru cele cu cel puțin un salariat. Practic, comparativ cu situația anterioară s-a renunțat la cota de 2% aplicabilă microîntreprinderilor cu 1 salariat. Măsura a devenit aplicabilă de la 1 februarie 2017, deci a afectat încasările bugetare pentru 11 luni din anul respectiv.

La nivelul anului 2016 firmele cu venituri anuale mai mici decât echivalentului în lei a 100.000 de euro și cu un angajat au plătit în contul 698 – contul unde este reflectat impozitul pe venitul microîntreprinderilor – circa 244 mil. lei. **Considerând înjumătățirea cotei de impunere, creșterea veniturilor din exploatare de 1,28% înregistrată în anul 2017 de microîntreprinderile cu salariați în cele 11 luni de aplicare a măsurii, impactul bugetar poate fi evaluat la circa -115 mil. lei.** Încasările efective din anul 2017 provenind din impozitul pe venitul microîntreprinderilor pentru firmele cu salariați și venituri mai mici de 100.000 de euro s-au diminuat la circa 418 mil. lei de la 472 mil. lei în anul anterior. Diminuarea ceva mai redusă decât evaluarea de impact a măsurii nu este de natură a o invalida întrucât pot exista argumente pentru o astfel de evoluție; de exemplu cazul acelor întreprinderi care în prima parte a anului nu au avut salariați și au plătit un impozit de 3% și care au terminat anul cu salariați, situație de natură a genera plăți mai ridicate comparativ cu nivelul inițial de 1% din cifra de afaceri.

Tabelul 13: Date financiare ale companiilor cu venituri din exploatare anuale mai mici de 100.000 euro în anul 2016 (mil. lei)					
Indicator	Total	Număr salariați			
		0	> 0,	din care:	
				1	> 1
Număr companii	358.715	113.902	244.813	122.914	121.899
Impozit pe profit (cont 691)	134,4	38,0	96,4	40,3	56,1
Impozitul pe venitul microîntreprinderilor (cont 698)	644,5	172,8	471,6	244,4	227,2
Total impozite (cont 691+cont 698)	778,8	210,8	568,0	284,7	283,3
Profit brut pozitiv total	10.239,7	2.962,1	7.277,6	3.411,1	3.866,5
Venituri totale din exploatare	43.330,6	7.886,0	35.444,6	12.297,8	23.146,9

Sursa: calcule CF pe baza datelor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

Tabelul 14: Date financiare ale companiilor cu venituri din exploatare anuale mai mici de 100.000 euro în anul 2017 (mil. lei)			
Indicator	Total	Număr salariați	
		0	> 0
Număr companii	366.026	122.253	243.773
Impozit pe profit (cont 691)	97,0	41,3	55,7
Impozitul pe venitul microîntreprinderilor (cont 698)	604,9	187,1	417,8
Total impozite (cont 691+cont 698)	701,8	228,4	473,5
Profit brut pozitiv total	11.158,3	3.278,1	7.880,2
Venituri totale din exploatare	44.153,3	8.256,5	35.896,8

Sursa: calcule CF pe baza datelor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

- Majorarea plafonului anual de venituri până la care o firmă este considerată microîntreprindere de la echivalentul în lei a 100.000 de euro în anul 2016 la echivalentul în lei a 500.000 de euro în anul 2017. Pentru a evalua impactul bugetar al acestei măsuri de politică fiscală vor fi considerați indicatorii la nivel agregat pentru firmele cu venituri anuale între 100.000 și 500.000 de euro. Practic se va renunța la impozitul pe profit plătit de acestea – aplicabil firmelor cu profit brut pozitiv – și se va trece la impozitarea veniturilor din exploatare înregistrate de acestea.

Tabelul 15: Date financiare ale companiilor cu venituri din exploatare anuale cuprinse în intervalul 100.000-500.000 euro (mil. lei)				
Indicator	Anul	Total	Număr salariați	
			0	> 0
Număr companii	2016	89.912	6.511	83.401
	2017	96.454	6.396	90.058
Impozit pe profit (cont 691)	2016	1.350,4	115,5	1.234,9
	2017	315,7	35,1	280,6
Impozitul pe venitul microîntreprinderilor (cont 698)	2016	92,4	13,3	79,1
	2017	775,9	63,5	712,5
Total impozite (cont 691+cont 698)	2016	1.442,8	128,8	1.314,0
	2017	1.091,6	98,6	993,0
Profit brut pozitiv total	2016	10.345,8	1.042,6	9.303,1
	2017	15.985,3	1.349,1	14.636,2
Venituri totale din exploatare	2016	93.284,8	6.293,0	86.991,8
	2017	100.488,9	6.198,9	94.290,0

Sursa: calcule CF pe baza datelor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

La nivelul firmelor cu venituri anuale în intervalul de mai sus această măsură a condus la diminuarea încasărilor din impozitul asupra câștigurilor acestora (impozit pe profit + impozit pe veniturile microîntreprinderilor) de la circa 1,44 mld. lei în anul 2016 la aproximativ 1,09 mld. lei în condițiile unui avans al veniturilor agregate de circa 7,7%. **În aceeași perioadă profiturile brute cumulate ale firmelor cu o valoare pozitivă a acestui indicator au avansat cu 54,5% în timp ce la nivelul întregii economii acestea au crescut cu aproximativ 16,6%, dinamicile aferente tuturor celorlalte grupe de firme neîndepărtându-se cu mai mult de 7 pp de dinamica la nivel agregat. Similar evoluției din anul precedent, și în 2017, în momentul în care s-a trecut de la taxarea profiturilor la impozitarea veniturilor pentru această categorie de firme, profiturile au avansat spectaculos ceea ce este de natură să sugereze o scoatere la suprafață a profiturilor fără ca aceasta să genereze în contrapartidă venituri bugetare suplimentare.**

Tabelul 16: Modificarea profitului brut pozitiv și a veniturilor totale din exploatare în anul 2017 pentru fiecare categorie de firme în funcție de veniturile din exploatare (%)					
	Venituri din exploatare (euro)				
	Total	<= 100.000	€ (100.000; 500.000]	€ (500.000; 1.000.000]	> 1.000.000
Modificare profit brut pozitiv (%)	16,6	9,0	54,5	11,7	12,8
Modificare venituri din exploatare pentru firme cu profit brut pozitiv (%)	7,9	1,9	7,7	3,3	8,4

Sursa: calcule CF pe baza datelor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

Similar anului 2016, evaluarea de impact bugetar a acestei măsuri de politică fiscală este diferită dacă considerăm ceea ce s-a întâmplat efectiv, respectiv majorarea profiturilor cu 54,5%, pierderea de venituri fiind în acest caz de 1,05 mld. lei. În schimb, dacă avem în vedere situația în care menținerea modalității de impozitare ar fi fost însoțită de o majorare a profiturilor similară celei la nivel agregat de 16,6% pierderea de venituri se reduce considerabil, respectiv până la un nivel de circa 550 de mil. lei. **În aceste condiții se poate aprecia o pierdere de venituri cuprinsă în intervalul 550-1.050 mil. lei.** Considerând structura veniturilor bugetare, această pierdere echivalează cu un minus de circa 1,25 – 1,75 mld. lei la nivelul impozitului pe profit coroborat cu un avans de aproximativ 0,7 mld. lei al încasărilor provenind din impozitul pe venitul microîntreprinderilor.

La elaborarea bugetului aferent anului 2017, impactul bugetar considerat de MFP pentru aceste două măsuri a fost evaluat la circa -430 de mil. lei în timp ce Consiliul fiscal avea o estimare diferită respectiv un impact de -662 mil. lei. Această ultimă evaluare este mai apropiată de ceea ce s-a întâmplat efectiv cu mențiunea că măsura a generat o scoatere la lumină a unor profituri netaxate anterior, profituri însă care nu au generat și încasări bugetare suplimentare ca urmare a trecerii la impozitarea veniturilor pentru această categorie de firme. **Majorarea din anul 2017 a pragului de venituri anuale până la care o firmă este considerată microîntreprindere a condus la majorarea numărului acestor firme față de anul anterior cu 28,9%, de la 72,1% la 90,1% din totalul firmelor incluse în analiză. De data aceasta, atât raportul microîntreprinderi – firme mari din economie, cât și încasările bugetare provenind din impozitarea câștigurilor firmelor au fost afectate de o manieră relevantă.**

- Introducerea începând cu 1 ianuarie 2017 a impozitului specific care înlocuiește impozitul pe profit în cazul firmelor care desfășoară activități în sectorul turistic, restaurante și alimentație publică, noul impozit având caracteristicile unui impozit

forfetar depinzând de mai multe variabile precum rangul localității în care este amplasată unitatea, suprafața acesteia sau sezonabilitatea. Microîntreprinderile care desfășoară activități în aceste domenii rămân plătitoare de impozit pe venit. MFP nu a furnizat însă și o estimare a impactului bugetar pe care această măsură urma să îl genereze.

În continuare va fi realizată o analiză de impact bugetar a acestei măsuri, respectiv pe baza datelor la nivelul anului 2017 privind firmele cu venituri anuale mai mari de 500.000 de euro întrucât impozitul specific este aplicabil doar firmelor plătitoare de impozit pe profit din sectoarele precizate anterior. Analiza va fi realizată la nivelul întregii economii și comportă provocări pe de o parte ca urmare a acestui aspect, dar și ca urmare a faptului că impozitul specific se declară tot în contul 698, același ca și impozitul pe venitul microîntreprinderilor, o diferențiere între cele două neputând fi realizată. Trebuie menționat și faptul că analiza de mai jos este supusă incertitudinilor cu privire la modificarea eficienței colectării impozitului pe profit. O analiză la nivel și mai detaliat pe coduri CAEN nu este posibilă ca urmare a faptului că foarte multe firme mari desfășoară activități corespunzătoare mai multor coduri CAEN și prin urmare plătesc un impozit mixt.

Pentru a evalua impactul bugetar al acestei măsuri, firmele cu venituri anuale superioare nivelului de 500.000 de euro, au fost împărțite în două categorii, respectiv firme plătitoare de impozit pe profit (cele care nu au declarat sume în contul 698) și firme plătitoare de impozit specific sau mixt (cele care au declarat sume în contul 698). Mai departe, pentru aceste două grupe au fost calculați indicatorii financiari relevanți la nivelul anului 2016, anterior introducerii impozitului specific, pentru a analiza evoluția în timp a acestora. Rezultate sunt prezentate în tabelele de mai jos:

Tabelul 17: Date financiare ale companiilor plătitoare de impozit specific sau mixt în 2017 (mil. lei)				
Indicator	Anul	Total,	din care:	
			Profit brut	Pierdere brută
Număr companii	2016	7,620	6,471	1,149
	2017	8,160	7,393	767
Impozit pe profit (cont 691)	2016	487.3	476.6	10.8
	2017	431.1	422.0	9.1
Impozitul specific (cont 698)	2016	17.5	15.5	2.0
	2017	232.3	210.4	21.9
Total impozite (cont 691+cont 698)	2016	504.9	492.1	12.8
	2017	663.4	632.5	30.9
Profit brut total	2016	3,120.9	3,120.9	-797.5
	2017	6,040.5	6,040.5	-825.1
Venituri totale din exploatare	2016	41,119.6	37,923.8	3,195.8
	2017	58,317.5	53,029.4	5,288.1
<i>Rata medie de impozitare calculată la profitul brut</i>	2016	21.73%	15.77%	-1.60%
	2017	12.72%	10.47%	-3.75%

Sursa: calcule CF pe baza datelor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

Tabelul 18: Date financiare ale companiilor plătitoare de impozit pe profit în 2017 (mil. lei)				
Indicator	Anul	Total,	din care:	
			Profit brut	Pierdere brută
Număr companii	2016	42,173	37,595	4,578
	2017	42,780	37,523	5,257
Impozit pe profit (cont 691)	2016	10,814.8	10,689.8	125.0
	2017	11,790.8	11,636.9	154.0
Impozitul specific (cont 698)	2016	28.0	27.6	0.4
	2017	-0.0076	-0.0076	0.0000
Total impozite (cont 691+cont 698)	2016	10,842.8	10,717.4	125.4
	2017	11,790.8	11,636.9	154.0
Profit brut total	2016	73,984.1	73,984.1	-17,001.3
	2017	85,133.9	85,133.9	-17,644.9
Venituri totale din exploatare	2016	1.085,4	957,5	127,9
	2017	1.214,8	1.074,5	140,4
<i>Rata medie de impozitare calculată la profitul brut</i>	2016	19.03%	14.49%	-0.74%
	2017	17.47%	13.67%	-0.87%

Sursa: calcule CF pe baza datelor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

În cazul firmelor plătitoare de impozit pe profit, în anul 2017 față de anul anterior veniturile din exploatare au avansat cu circa 12%, profiturile brute ale firmelor cu o valoare pozitivă a acestui indicator au crescut cu aproximativ 8,9%, iar rata medie de impozitare calculată la profitul brut a acestora s-a diminuat cu 0,82 pp, respectiv de la 14,49% la 13,67%. În cazul firmelor plătitoare de impozit specific sau mixt în anul 2017 față de anul anterior veniturile din exploatare au avansat cu circa 41,8%, profiturile brute ale firmelor cu o valoare pozitivă a acestui indicator au crescut cu aproximativ 93,5%, iar rata medie de impozitare calculată la profitul brut a acestora s-a diminuat semnificativ cu 5,3 pp, respectiv de la 15,77% la 10,47%. Se poate remarca cum rata de impozitare a scăzut mult mai mult în cazul firmelor plătitoare de impozit specific sau mixt, ceea ce este de natură să sugereze un impact favorabil al modificării regimului de impozitare asupra acestora. Considerând diferența de 4,48 pp în ceea ce privește reducerea cotei efective de impozitare a profiturilor comparativ cu firmele plătitoare de impozit pe profit și aplicând-o profiturilor brute înregistrate efectiv în anul 2017 se poate aprecia că pierderea de venituri la nivelul bugetului general consolidat a fost de circa 250 mil. lei. În structura încasărilor bugetare, pierderea de venituri poate fi asociată unui minus de circa 450 mil. lei la nivelul încasărilor din impozitul pe profit concomitent cu încasări suplimentare din nou-introdusul impozit specific de aproximativ 200 mil. lei. Trebuie menționat și faptul că, atunci când a fost introdus impozitul specific, nu se estima că introducerea acestuia va genera un impact negativ la nivelul încasărilor bugetare.

Pe parcursul anului 2017, evoluția încasărilor din impozitul pe profit a ridicat numeroase semne de întrebare ca urmare a faptului că, deși evoluția PIB a fost una puternic ascendentă, sumele colectate au însumat doar 14,69 mld. lei., respectiv cu circa 5% mai puțin decât în anul 2016, fiind totodată cu 2 mld. lei mai reduse decât cele din proiecția bugetară inițială. Analiza de mai sus sugerează că explicația acestor evoluții ține și de impactul măsurilor de politică fiscală adoptate, calculele indicând un minus cumulat de circa 1,7-2,2 mld. lei la nivelul încasărilor din impozitul pe profit, compensat doar parțial de o majorare de circa 0,5 mld. lei la nivelul impozitului pe veniturile microîntreprinderilor și una de circa 100 mil. lei la nivelul impozitului specific⁸. Din minusul estimat de aproximativ 1,7-2,2 mld. lei la nivelul încasărilor din impozitul pe profit, se poate aprecia că doar circa 1 mld. lei a fost considerat în construcția bugetară inițială.

⁸ Deși încasările din impozitul specific aferente anului 2017 au fost estimate la circa 200 de mil. lei, având în vedere încasarea acestuia în luna următoare trimestrului pentru care este calculat execuția bugetară *cash* aferentă anului 2017 include doar jumătate din această sumă.

În anul 2018 a devenit operabilă o nouă majorare a plafonului anual de venituri până la care o firmă este considerată microîntreprindere de la echivalentul în lei a 500.000 de euro în anul 2017 la echivalentul în lei a 1.000.000 de euro.

Tabelul 19: Date financiare ale companiilor cu venituri din exploatare anuale cuprinse în intervalul 500.000-1.000.000 euro în anul 2017 (mil. lei) și modificarea relativă față de anul anterior			
Indicator	Total	Număr salariați	
		0	> 0
Număr companii	22.196 (3,1%)	1.132 (0,4%)	21.064 (3,3%)
Impozit pe profit (cont 691)	806,9 (-21,3%)	43,1 (-28,6%)	763,8 (-20,8%)
Impozitul pe venitul microîntreprinderilor (cont 698)	134,9 (1560,5%)	9,0 (624,3%)	125,8 (1730%)
Total impozite (cont 691+cont 698)	941,8 (-8,8%)	52,1 (-15,5%)	889,7 (-8,4%)
Profit brut pozitiv total	7.693,0 (11,7%)	461,0 (4,4%)	7.232,0 (12,2%)
Venituri totale din exploatare	71.844,4 (3,3%)	3.627,0 (1,3%)	68.217,4 (3,5%)

Sursa: calcule CF pe baza datelor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

În anul 2017, înainte de majorarea plafonului, ponderea impozitelor pe câștiguri colectate în veniturile de exploatare a fost de 1,31% pentru această categorie de companii și este de așteptat ca aceasta să scadă sub 1%, în condițiile în care firmele pot opta să plătească impozit pe profit în caz că această variantă le avantajează. **Extrapolând pentru anul 2018 dinamicile înregistrate efectiv de indicatorii relevanți în anul 2017 – respectiv profit brut pozitiv și venituri din exploatare - încasările bugetare din impozitarea câștigurilor acestei categorii de firme s-ar plasa în jurul valorii de 1,05 mld. lei în timp ce din aplicarea unei cote de 1% asupra veniturilor ar rezulta încasări bugetare de circa 800 mil. lei. Astfel, impactul bugetar al majorării plafonului din anul 2018 ar fi de circa -250 mil. lei, compus dintr-un minus de circa 900 mil. lei la nivelul impozitului pe profit și un plus de circa 650 mil. lei la nivelul impozitului pe venitul microîntreprinderilor.** În practică, din cauza tranziției de la un sistem de impozitare la celălalt precum și a diferenței între momentul declarării și momentul plății impozitului impactul va fi resimțit treptat în intervalul 2018-2019.

Impactul bugetar al măsurilor de politică fiscală care au modificat regimul de impozitare a câștigurilor firmelor în perioada analizată este sintetizat în *Tabelul 20*, atât separat pe categorii de impozite cât și la nivelul bugetului general consolidat:

Tabelul 20: Impactul măsurilor de politică fiscală adoptate în perioada 2015-2018 asupra încasărilor bugetului general consolidat				
Anul	Măsuri de politică fiscală	Impozit pe profit	Impozit pe veniturile microîntreprinderilor și impozit specific	Total Buget General consolidat
2016	Diferențiere cotă de impunere în funcție de numărul de angajați	-	-230	-230
	Majorare plafon venituri anuale la 100.000 euro	[-100;-200]	50	[-50;-150]
2017	Reducerea numărului cotelor de impunere la două	-	-115	-115
	Majorare plafon venituri anuale la 500.000 euro	[-1.250;-1.750]	700	[-550;-1050]
	Introducere impozit specific	-450	200	-250
2018	Majorare plafon venituri anuale la 1.000.000 euro	-900	650	-250

Sursa: calcule CF pe baza datelor din execuțiile bugetare anuale precum și a celor din situațiile financiare transmise MFP de către agenții economici din sectorul nefinanciar

VI. Concluzii

În perioada 2015-2018 în România au avut loc schimbări legislative ample în ceea ce privește modalitatea de impozitare a câștigurilor firmelor care au modificat substanțial sfera de cuprindere a companiile încadrate în categoria microîntreprinderilor, rata de impozitare aplicată acestora și implicit încasările bugetare din această categorie de impozite. Astfel, plafonul de venituri anuale până la care o companie este inclusă în această categorie a fost majorat de peste 15 ori în perioada 2015-2018, ceea ce a echivalat cu o deplasare a impozitării către o așezare a acestora pe baza veniturilor în loc de profituri, iar cotele de impunere au fost diminuate, realizându-se o diferențiere în funcție de numărul de angajați. În plus, pentru firmele care își desfășoară activitatea în domeniul hoteluri, restaurante, cafenele a fost introdus un impozit specific care a înlocuit impozitul pe profit.

Studiul de față a avut două obiective majore și anume identificarea impactului modificărilor legislative privind regimul de impozitare a câștigurilor firmelor atât asupra ratei impozitării acestora, cât și asupra încasărilor bugetare.

În ceea ce privește rata de impozitare a câștigurilor suportată de firmele din România, punctul de pornire a fost reprezentat de anul 2015 atunci când firmele încadrate în categoria microîntreprinderilor care au înregistrat profit brut pozitiv erau caracterizate de o rată medie de impozitare a acestuia de 9,3% în timp ce în cazul firmelor plătitoare de impozit pe profit nivelul acestui indicator era de 15,1%. Astfel, la nivel agregat microîntreprinderile sunt avantaje comparativ cu firmele mai mari, cota de 3% aplicată veniturilor de la acel moment generând o impozitare mai redusă. Însă, acest avantaj nu este nicidecum distribuit uniform în rândul acestei categorii de firme. Analizând în structură microîntreprinderile, firmele dezavantajate cumulează 60% din veniturile totale aferente acestei categorii, din care 29 pp sunt realizate de firmele cu pierderi și 31 pp de firmele cu o rată a profitului inferioară nivelului de indiferență de 18,75%. În condițiile aplicării impozitării profiturilor și acestei categorii de firme, cu o cotă egală cu rata medie de taxare a profiturilor din perioada 2015-2016 de 14,65%, sumele plătite ar fi fost cu circa 18% mai ridicate sau cu aproximativ 140 mil. lei mai mari.

În anul 2016, în urma modificărilor legislative, firmele încadrate în categoria microîntreprinderilor care au înregistrat profit brut pozitiv erau caracterizate de o rată medie de impozitare a acestuia de 6,2% în timp ce în cazul firmelor plătitoare de impozit pe profit nivelul acestui indicator era de 14,2%. Astfel, la nivel agregat avantajul regimului fiscal de care beneficiază microîntreprinderile este în creștere comparativ cu anul anterior, ca urmare a reducerii cotelor de impunere în funcție de numărul de angajați. Însă, din nou acest avantaj nu este distribuit uniform în rândul acestei categorii de firme. Analizând în structură

microîntreprinderile, firmele dezavantajate cumulează acum doar circa 41% din veniturile totale aferente acestei categorii, din care 26 pp sunt realizate de firmele cu pierderi și 15 pp de firmele cu o rată a profitului inferioară nivelului de indiferență de 6,25%. În condițiile aplicării impozitării profiturilor și acestei categorii de firme, cu o cotă egală cu rata medie de taxare a profiturilor din perioada 2015-2016 de 14,65%, sumele plătite ar fi fost cu circa 93% mai ridicate sau cu aproximativ 721 mil. lei mai mari. Însă, trebuie remarcat și faptul că, în cazul firmelor cu venituri anuale cuprinse între 65,000 și 100,000 de euro care acum devin microîntreprinderi, profiturile brute au avansat cu 87,7% în timp ce la nivelul întregii economii acestea au crescut cu aproximativ 15,7%, dinamica aferentă tuturor celorlalte grupe de firme fiind apropiată de dinamica la nivel agregat. Practic, în anul în care s-a trecut de la taxarea profiturilor la impozitarea veniturilor pentru această categorie de firme, profiturile au avansat spectaculos ceea ce este de natură să sugereze o scoatere la suprafață a profiturilor fără ca aceasta să genereze însă venituri bugetare suplimentare.

În anul 2017, în urma modificărilor legislative, firmele încadrate în categoria microîntreprinderilor care au înregistrat profit brut pozitiv erau caracterizate de o rată medie de impozitare a acestuia de 5,6% în timp ce în cazul firmelor mari nivelul acestui indicator era de 13,5%. Astfel, la nivel agregat microîntreprinderile sunt din nou avantaje comparativ cu firmele mai mari însă acest avantaj nu este nicidecum distribuit uniform în rândul acestei categorii de firme. Analizând în structură microîntreprinderile, firmele dezavantajate cumulează 44% din veniturile totale aferente acestei categorii, din care 19 pp sunt realizate de firmele cu pierderi și 25 pp de firmele cu o rată a profitului inferioară nivelului de indiferență de 6,25%. În condițiile aplicării impozitării profiturilor și acestei categorii de firme, cu o cotă egală cu rata medie de taxare a profiturilor din perioada 2015-2016 de 14,65%, sumele plătite ar fi fost cu circa 122% mai ridicate sau cu aproximativ 2.183 mil. lei mai mari. Această diferență este explicată și de scoaterea la suprafață a profiturilor pentru firmele nou-încadrate în categoria microîntreprinderilor care au înregistrat un avans de 54,5%, net superior dinamicii de 16,6% înregistrată la nivelul întregii economii. Mai mult, în anul 2017 inclusiv rata de impozitare a câștigurilor companiilor mari s-a diminuat la 13,5% de la 14,2% în anul anterior, iar o cauză identificată a fost reprezentată de introducerea impozitului specific care a generat o taxare mai redusă a companiilor care au intrat sub incidența acestuia.

Astfel, pe fondul majorării succesive a plafonului aplicat veniturilor microîntreprinderilor din perioada 2015-2017, circa 90% dintre firmele analizate au obținut venituri din exploatare care se încadrează în această limită (o extindere cu circa 25 pp sau peste 161 de mii de firme a dimensiunii eșantionului față de anul 2015), iar contribuția acestui segment la activitatea economică a cunoscut o creștere spectaculoasă: veniturile din exploatare agregate reprezintă 10,2% din total (față de 2,2% în anul 2015), iar profiturile brute pozitive 22,9% (față de 7,2% în anul 2015). Dublarea din anul 2018 a plafonului de venituri anuale până la care o firmă este

încadrată în categoria microîntreprindere va avea drept consecință o majorare și mai însemnată a acestor ponderi.

Aprecierea costurilor și beneficiilor care decurg dintr-un sistem simplificat de impozitare a câștigurilor, cum este cel al veniturilor reprezintă o provocare pentru decidenți de politici economice. Pe de o parte, intenția de a diminua costurile ocazionate de raportările contabile și determinarea obligațiilor fiscale precum și pe cele legate de conformarea cu reglementările în vigoare pentru firmele mici și de a contrabalansa dezavantajul acestora comparativ cu firmele mari în ceea ce privește accesul mai limitat la finanțare trebuie analizate în corelație cu dezavantajul relativ al sistemului de impozitare a veniturilor pentru firmele aflate în fază investițională precum și cu raportul beneficiari – perdanți al unei astfel de abordări. În prezent, există microîntreprinderi puternic avantajate de acest sistem, dar raportul beneficiari – perdanți este relativ echilibrat. Mai mult, încasările bugetare sunt afectate negativ de acest sistem, impozitarea profiturilor fiind de natură să genereze venituri bugetare suplimentare semnificative. În ultimă instanță, analiza ar trebui să se concentreze asupra definiției microîntreprinderii, respectiv asupra pragului de venituri până la care o firmă se încadrează în această categorie. Un element de bază al acestei analize ar trebui să fie reprezentat de măsura în care costurile ocazionate de raportările contabile și determinarea obligațiilor fiscale sunt constrângătoare prin raportare la veniturile anuale realizate.

Consecințe importante ale schimbărilor majore ale regimului de impozitare a câștigurilor firmelor din România s-au resimțit și la nivelul bugetului general consolidat. Astfel, numărul firmelor plătitoare de impozit pe profit s-a redus considerabil în ultimii 4 ani, iar încasările bugetare au fost afectate negativ cu sume de ordinul a 1,5-2 mld. lei. Impactul bugetar al acestor măsuri s-a dovedit dificil de estimat *ex-ante*, iar datele la nivel microeconomic observate *ex-post* au arătat în general pierderi de venituri mai ridicate comparativ cu cele anticipate inițial. Această trecere masivă de la impozitarea profiturilor la impozitarea veniturilor a fost realizată într-o perioadă de *boom* economic când profitabilitatea firmelor este ridicată ceea ce probabil a amplificat pierderea de venituri. Succesiunea de modificări fiscale a generat și o scoatere la suprafață a profiturilor firmelor care acum sunt plătitoare de impozit pe venit, fără ca aceasta să genereze încasări bugetare suplimentare. Mai mult, posibilitatea firmelor de a opta pentru impozit pe profit sau impozit pe venit permite firmelor să-și optimizeze obligațiile fiscale, cu consecințe negative suplimentare asupra încasărilor bugetare. O inversare a măsurii de impozitare a veniturilor pentru firmele cu venituri anuale de peste 100.000 de euro, concomitent cu eliminarea impozitului specific și întărirea controlului fiscal astfel încât profiturile scoase la lumină să fie impozitate ar putea conduce la sume suplimentare atrase la bugetul general consolidat de peste 2,5 mld. lei.